Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

25 НОЯБРЬ, ПАЙШАНБА. № 229 (727). Сотувда эркин нархда. 1993 йил.

ЖИРИНОВСКИЙНИНГ АСТАРИ АҒДАРИЛГАН ДЕМОКРАТИЯСИ

Россия либерал демократлар партияси етакчиси Владимир Жириновскийнинг «Останкино» телеканалидан берилган 20 ноябрдаги чиқишини кўриб, ҳам кулгингиз қистайди, ҳам ғазабингиз қўзғайди.

Читтак икки оёғини тираб, осмонни фақат мен кўтариб тура оламан, дер экан. Жаноб Жириновский эса, менга энг катта амални берсаларинг, собиқ СССР сарҳадлари ўрнида буюк Россия империясини тиклаб бераман, деб сафсата сотишдан чарчамаётир. Сиртдан қараганда унинг ушбу даъволари тошқин сел сувини тўхтатаман, деб чиранган чумолининг ҳолатини ёдга солади ва заҳарханда кулгига сабаб бўлади. Биринчи Президент сайловларида муваффақиятсизликка учраганидан кейин Россиянинг ўзида ҳам ул «буюк миллат ҳомийсининг» великорус шовинизми билан суғорилган чўпчаклари кўпчиликнинг жонига тегиб, унинг ўзи шармандаларча инига уриб кетгандай туюлган эди. Қаранг-а, сиёсий курашларнинг навбатдаги босқичида Жириновский яна кимларгадир керак бўлиб қолибди!

Янада синчиклаб кузатадиган бўлсак, жаноб Жириновскийни «путч» фарзанди дейиш мумкин экан. 1991 йилнинг сентябрига қадар унинг «ижоди» ниҳоятда гуллаб-яшнагани ва бу давлат тўнтаришига уриниш билан ўзининг ҳаққоний якунини топганини ҳали кўпчилик унутгани йўқ. Навбатдаги давлат тўнтаришига уриниш, яъни 1993 йил 4 октябрдан кейинги воқеалар иккинчи марта Жириновский ва унинг тарафдорлари бошвоғини бўшатиб юборди.

Владимир Жириновский фаолиятининг ҳар иккала даври бевосита Россиядаги сайловолди кампаниялари билан боғлиқ. Лекин миллий республикалардаги мустақиллик учун курашнинг энг чўққига чиққан пайти ҳам шу даврга тўғри келади. Ва бунга жавобан Жириновский жаноблари ҳар гал кўзини лўқ қилиб, ҳеч қандай миллий мустақил давлатлар бўлмайди, СССР доирасида Россиянинг 45 та губернияси ташкил этилиб, уларни ягона Президент Кремлдан туриб бошқаради, деб тўтиқушлик қилаверади.

Ана шу манзараларни қайта кўз олдимизга келтирайлик: 1991 йил. Болтиқбўйи республикалари қозонини бўлак қилиб кетди. СССР таркибидаги бошқа миллий республикалар бирин-кетин ўз Президентларини сайлаб олмоқда. Улар СССР Президенти Михаил Горбачевни мустақил давлатлар ўртасида ўзаро тенглик асосида ҳамкорлик шартномасини имзолашга тобора қатъийроқ мажбур этмоқдалар. Иккинчи томондан Молдова-Днестр бўйида, Кавказ ортида сиёсий курашлар қуролли портлашлар даражасигача кўтарилиб бормоқда. Бу ёқда эса Кубанда казаклар ҳаракати, Тожикистондаги қонли воқеалар... Бутун СССР бўйлаб жунбушга келган сиёсий эҳтиросларга Жириновскийнинг тележазаваси жуда яхши тутантириқ бўлиши мумкин эди. Шунинг учун Бутуниттифоқ телевидениесидаги маълум кучлар демократия ёрлиғи остида Жириновскийнинг чиқишларини мунтазам қўллаб турдилар. Агар Жириновскийларнинг режаси амалга ошса, миллий республикалар ўзаро курашларнинг оловли ҳалқасида тинкаси қуриб, алал-оқибат худди Гуржистон ёки Озарбайжон каби «Буюк Россия паноҳига» бош эгиб боради. Улуғ оға эса истаса ёрдам беради, истамаса Арманистон ёки Тожикистон каби уларни ўзининг рубль паноҳига оламан, деб тинкаси қуригунча умидвор қилиб юраверади.

Минг шукрким, ҳаёт ғилдираги Жириновскийларнинг истаги билан эмас, балки тарихий қонуниятлар асосида айланади. Болтиқбўйи республикалари, уларнинг изидан собиқ СССР ҳудудидаги бошқа давлатлар ва ниҳоят Туркманистон, Қозоғистон ва Ўзбекистон ҳам мустақилликнинг муҳим шарти — ўз миллий пулларини муомалага киритдилар. Аниқроғи, Ўзбекистон ва Қозоғистон ҳукумати Россиянинг мазкур республикалар мустақиллигини «тиз чўктиришга» қаратилган оғир шартларига рози бўлмай, сўнгги қатъий чорани қўллашга мажбур бўлдилар.

Жириновскийнинг 20 ноябрдаги телевасвасаси ана шу мажбурийликдан, пул алмашиш жараёнида ҳар қандай мамлакат аҳолиси кайфиятида юз бериши мумкин бўлган бир-икки кунлик жонсаракликдан ўз мақсади йўлида фойдаланиб қолишга уринишдан бошқа нарса эмас.

Эҳтимол, Жириновскийнинг ана шу чиқиши Россия демократиясига чиройли намуна бўла олар. Лекин бошқа давлатларнинг ички ва ташқи сиёсатига даҳл қилувчи бу демократия чайқов бозорида неча пул туради?

Кимдир бозор иқтисодиётига ўтиб, ҳамма нарсани пулга чақадиган бўлиб қолибсиз-да, деб кесатиши мумкин. Йўқ, азизлар, ўзини ҳурмат қилган барча миллат ва давлатларда ҳеч қачон бозорга солинмайдиган, кўпчилик эътироф этган қоидалар, умуминсоний қадриятлар бор. Булар — миллий мустақиллик, давлат чегараларининг даҳлсизлиги, ўзаро ҳурмат ва бир-бирларининг ички ишига аралашмаслиқдир.

1993 йил 20 ноябрдаги чиқиши билан жаноб Жириновский Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг тенг ҳуқуқли аъзоси, мустақиллигини жаҳондаги 150 дан ортиқ давлат тан олган эгамен Ўзбекистон Республикасига, қолаверса, собиқ СССР ҳудудидаги барча мустақил давлатларга нисбатан ҳам ҳурматсизлик қилди: БМТнинг низоми қўпол равишда бузилди. Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига кирувчи давлатлараро оммавий ахборот воситаси ҳисобланган «Останкино» телеканали эса унга минбар бериб, ҳамдўстлик муносабатларига раҳна солди. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасида давлатлараро муносабатларнинг асослари, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида 1992 йил 30 май куни Москвада имзоланган шартноманинг 1-моддаси Россия фуқароси Владимир Жириновский ҳамда «Останкино» телерадиокомпанияси раҳбарлари томонидан суиистеъмол қилинди. Ушбу 1-моддада, жумладан, шундай ёзилган: «Улар (олий аҳдлашувчи томонлар — Ф. Қ.) ўзларининг давлат суверенитети ва мустақиллигини ўзаро ҳурмат қилиш, тенг ҳуқуқлилик ва бир-бирларининг ички ишларига аралашмаслик, куч ишлатмаслик ва кучни пеш қилиб дағдаға қилмаслик, шу билан бирга иқтисодий ва тазйиқнинг бошқа воситаларини қўлламаслик, ҳудудий яхлитлик, чегараларнинг бузилмаслиги (таъкид бизники — Ф. Қ.), низоларни тинч йўл билан бартараф этиш, инсон ҳуқуқларини ва асосий эркинликларини ҳурмат қилиш, мажбуриятларни ҳалол бажариш қоидаларига, шунингдек, халқаро ҳуқуқнинг умум эътироф этган бошқа меъёрларига оғишмай амал қилиш мажбуриятини оладилар».

Либерал демократлар партияси етакчиси, бўлажак давлат ва жамоат арбоби (агар у сайловда ютиб чиқса) Владимир Жириновский ўзининг сайловолди дастурида икки мустақил давлат ўртасида тузилган бу шартнома талабларини назар-писанд қилмайди. Фақат шугина эмас. Владимир Вольфович сайловчиларнинг эътиборини қозониш учун уялмай-нетмай тарихий ҳақиқатни ҳам ўз мақсадига мослаб олаверади. Эмишким, Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Туркманистон, Тожикистон деган давлатлар тарихда ҳеч қачон бўлмаган ва бундан кейин ҳам бўлмаслиги керак. Тўғри, октябрь инқилоби ва унинг доҳийси Владимир Ульяновнинг «доно ижоди» билан тарихан яхлит бир минтақа майда бўлак-бўлак қилиб қиймалаб ташланди. Лекин бу Марказий Осиё халқларининг давлатчилиги ҳатто Россиядан ҳам қадимийроқ эканини ҳеч қачон шубҳа остига олишга асос бўлолмайди. Узоққа бормайлик, агар давлат бўлмаса, Жириновскийларнинг босқинчи бобокалонлари бўлмиш генераллар — фон Кауфман ва Скобелев бошлиқ қўшин юртимизни забт этиш учун бу ерда кимлар билан жанг қилган эди?! Ҳозир Марказий Осиёдаги ўз истиқлолини мустаҳкамлаш йўлида курашаётган мустақил республикаларнинг ўзбек, қозоқ, қирғиз, туркман, тожик ва бошқа халқлари чор армиясига ва большевиклар истибдодига қарши мардона курашган қаҳрамон ватанпарварларнинг муносиб ворислари эканликларидан ҳақли равишда фахрланадилар. Ҳа, жаноб Жириновский! Озод ўлкамизни яна империя занжирига боғлайман, деб ўйлаш сиз ва сизнинг тарафдорларингиз учун хомхаёл бўлиб қолажак.

Энди «Останкино» телекомпанияси ва «Маяк» радиостанцияси ҳақида. Бу оммавий ахборот воситалари аввало ўзлари ишлаб турган мамлакатнинг мулки ҳисобланади. Шунинг учун биз истаймизми, истамаймизми, улар биринчи навбатда ўз мамлакати манфаатига хизмат қилади ва воқеаларин ҳам ана шу нуқтаи назардан баҳолайди. Россияда қизиб кетган сайловолди кураши муносабати билан Владимир Жириновский ва унга ўхшаш бир қанча партия раҳбарларининг империалистик васвасалари бунинг ёрқин мисолидир. Эҳтимол, Россиядаги айрим гуруҳлар учун бу осон обрў орттириш воситаси бўлар. Лекин юртимиз осойишталигини бузувчи бундай ғаразли телетомошалар ва радиотўлқинларнинг Ўзбекистонда тарқатилишидан бизга нима наф етади? Бас, шундай экан, мазкур ахборот воситалари билан ҳамкорлик масаласини қайта кўриб чиқиш пайти келганга ўхшайди.

Тарихдан яхши маълумки, великорус шовинизмининг яловбардорларидан ҳамма даврларда ҳам энг аввало меҳнаткаш ва зукко рус халқи катта зарар кўрган. Биз аминмизки, Россиядаги тараққийпарвар кучлар қудратли рус даҳосига таяниб Жириновскийларни ўз вақтида тийиб оладилар. Бу айни пайтда барча тинчлик, ҳамкорлик ва дўстлик тарафдорларини, шу жумладан Ўзбекистонда яшаб, ўтиш даврининг қийинчиликларини ўзбек халқи билан баб-баравар баҳам кўраётган русийзабон қардошларимизни ҳам ноқулай кайфиятдан тезроқ халос қилган бўлур эди.

Фармон ҚУРҒОНИЙ.
(ЎзА).

ТЎРТКЎЛ ШАҲРИ — 120 ЁШДА

23 ноябрь куни шаҳар марказий ўйингоҳида қутлуғ сана — Қорақалпоғистоннинг биринчи пойтахти — Тўрткўлнинг 120 йиллигига бағишланган тантаналар бошланди. Байрамга Қорақалпоғистоннинг барча туманларидан, республика вилоятлари ҳамда қўшни ҳамдўстлик мамлакатларидан меҳмонлар келди. Тўрткўл тумани ҳокими Ғ. Ҳожнев байрамга бағишланган митингни очди.

Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг раиси У. Аширбеков, шоир А. Утепбергенов, Қорақалпоғистон қишлоқ хўжалик вазири Н. Собиров, республика туманларининг ҳокимлари тўрткўлликларни шонли тарихий йўлни босиб ўтган шаҳарнинг 120 йиллиги билан қизғин қутладилар.

Шундан сўнг катта байрам намойиши бўлиб ўтди. Унда шаҳарликлар билан бирга туман хўжаликларининг меҳнатчилари ҳам иштирок этди. Тўрткўл шаҳар бадиий ҳаваскорлик жамоалари тантана қатнашчилари ва меҳмонларига катта концерт қўйиб берди.

х х х

24 ноябрь куни Тўрткўлдаги маданият саройида шаҳар юбилейига бағишланган тантанали мажлис бўлди. Уни Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашининг Раиси Р. Йўлдошев очди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов юртбошимиз Ислом Каримовнинг Тўрткўл меҳнаткашларига юбилей муносабати билан йўллаган табрикномасини ўқиб эшиттирди.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков шаҳар аҳлини байрам билан муборакбод этди. У шаҳар ва Қорақалпоғистон Республикасининг ижтимоий-иқтисодий тараққиётига салмоқли ҳисса қўшгани ва жамоат ҳаётида фаол иштирок этгани учун Ўзбекистон Республикасининг фахрий унвон ва ёрлиқларига сазовор бўлган тўрткўлликларга мукофотларни топширди.

Қорақалпоғистон Олий Кенгашининг Раиси У. Аширбеков шаҳарнинг алоҳида хизмат кўрсатган меҳнатчиларига Қорақалпоғистон Республикасининг мукофотларини топширди.

Тантанали мажлисда Бухоро вилояти ҳокими Д. Ёдгоров, Хоразм вилояти ҳокими М. Жуманиёзов, Навоий вилояти ҳокими А. Айдарқулов сўзга чиқдилар. Туркманистоннинг Тошҳовуз вилояти ҳокими Р. Мутоев йиғилганларни байрам билан қутлаб, тўрткўлликларга республика Президенти С. Ниёзовнинг табригини етказди.

Тантаналарда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев қатнашди.

(ЎзА — ҚҚАА).

БУХОРО ВИЛОЯТИ ЯНГИЛИКЛАРИ

БИРИНЧИСИ — МАКТАБ БОЛАЛАРИГА

ҚОРАКЎЛ шаҳар умумий овқатланиш корхонасида пишлоқ, бринза каби бир неча хил маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган цех ишга тушди. Улар биринчи маҳсулотларини мактаб ўқувчиларига тортиқ қилишди.

АҲОЛИНИ УН БИЛАН ТАЪМИНЛАЯПТИ

ОЛОТ туманининг «Амударё» жамоа хўжалигида ун заводи ишга тушди. Швейцариядан олиб келинган асбоб-ускуналар 20 тонна буғдойни ун қилиб чиқариш қувватига эга. Бу билан хўжалик аҳолини ун билан мунтазам таъминлаш имконини қўлга киритди.

АНДИЖОНЛИКЛАР ЁРДАМГА КЕЛИШДИ

АНДИЖОНЛИК 15 ишчи Баҳоуддин Нақшбанд мақбарасини обод қилиш учун бухороликларга ёрдамга келди. Улар ўзлари билан 40 мингдан зиёд ҳар хил манзарали дарахт кўчатлари ва атиргуллар олиб келишди. Атиргулларнинг тўрт хили, эгма тутлар, шойи дарахти, самшид манзарали ўсимлиги, Япониянинг пересклид деб номланган манзарали дарахтлари бор.

М. ОТАБОЙ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЎЗБЕКИСТОН: ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ

"Халқ сузи" ва УзА мухбирлари хабар қиладилар

ВОҚЕАЛАР * ФАКТЛАР * ЯНГИЛИКЛАР

КОМПЬЮТЕР ИМТИҲОН ОЛАДИ

ТОШКЕНТ муаллимлар коллежи замонавий компьютерлар билан таъминлангач, таълим ва синов жараёнлари анча енгиллашди. Бу йил кириш имтиҳонларини олишда ҳам компьютерлар иш берди.

Бундан буён коллежда талабаларнинг олган билимларини имтиҳондан ўтказишда ҳам ана шу замонавий асбоб-ускуналардан фойдаланилади.

БУНАҚАСИ МАРКАЗИЙ ОСИЁДА ЙЎҚ

ЎЗБЕКИСТОН—ТУРКИЯ қўшма корхонаси ишлаб чиқара бошлаган тикув машиналари жаҳон бозорида бемалол рақобатлаша олади.

АНДИЖОН туманининг Оқёр мотор таъмирлаш заводи қошида барпо этилган «Тиксанти» корхонасининг «Зиг-заг» тикув машиналари 37 турдаги ишни бажаради. Бу — бошланиши. Ҳозир жамоа 53 хил иш бажарадиган машина яратиш чорасини кўраётир. Бундай машина учун керак бўладиган 60 хил қисмни тайёрлаш юзасидан вилоят корхоналарига буюртмалар берилди.

ЧОРТОҚНИНГ ХУШТАЪМ ШАРОБИ

ТУМАНДАГИ Улуғбек номи билан аталувчи жамоа хўжалигида қурилган янги корхона шампан ва бошқа хил шарбат ишлаб чиқаришга киришди.

МАВСУМДА 5000 тонна узумни қайта ишлайдиган корхона узумнинг кулжин навидан одатдаги шароблардан ташқари шампан тайёрлашни ҳам ўзлаштирди.

Тумандаги «Чортоқ» жамоа хўжалиги ҳам ўзининг шароб корхонасига эга бўлди.

БОЛАЛАР ЖАМҒАРМАСИГА ЎН МИНГ ДОЛЛАР

ГОЛЛАНДИЯНИНГ «Агрика» фирмаси директори Франс Холстейн республика болалар жамғармасига ўн минг доллар ўтказди.

НАВОИЙ кон-металлургия комбинатининг «Дўстлик» давлат хўжалиги Ўзбекистонда биринчилардан бўлиб голландияликлар билан ҳамкорликда картошка етиштиришга киришган эди. Бу йил 50 таноб ердан ўртача 250-300 центнердан ҳосил йиғиштириб олинди. Ҳосил байрамида иштирок этган Ф. Холстейн муваффақиятдан руҳланиб, болалар жамғармасига ўтказишни илтимос қилиб, комбинат директори Н. Кучерскийга ўн минг долларлик чек берди.

ҲОСИЛ ЕРДА ҚОЛМАЙДИ

БУ ЙИЛ куз ҳам деҳқонларни, айниқса, пахтакорларни оғир синовдан ўтказмоқда. Аммо ўзбек деҳқони ҳеч қачон табиатдан нолимаган.

АКСИНЧА, ҳар қандай оғир синовларни сабру бардош, оқилона меҳнати билан енгиб ўрганган. Бу йил ҳам шундай бўлаяпти. Имкон топган ҳар бир киши пахтазорларга ҳашарга чиқаяпти. Адиб бу санъаткорлар ҳам уларга камарбаста. Кундалик йиғим-теримга шаърдонлигу куй-қўшиқлар уланмоқда. Демак, халқ ризқи бўлган ҳосил ерда қолмай, улкан хирмонга уюлажак.

ҒЎЗАПОЯ ЎТИН ЭМАС

ЖИЗЗАХДА ғўзапояни қурилиш ашёларига айлантирадиган мебел фабрикаси қурилаяпти.

КОРХОНАГА керакли ускуналар, дастгоҳлар Хитойдан келтирилди. Хом ашё — ғўзапоя эса шу ернинг ўзида истаганча топилади. Янги фабрика тўла қувват билан ишга тушгач, жумҳурият саноатида салмоқли ўринга эга бўлиши, шубҳасиз.

ҲАШАР ЭВАЗИГА ҒАЛЛА

ХОРАЗМЛИК бир гуруҳ ҳашарчи-ҳайдовчилар Қозоғистон ғаллакорларига ўрим-йиғимда ёрдам бериб қайтишди.

«ЎЗАВТОТРАНС» корпорацияси тизимидаги ташкилотларнинг ҳайдовчилари ҳашар чоғида 40 минг тонна ғаллани ташиб бердилар. Бундай қўшничиликдан мамнун бўлган қозоқ биродарларимиз аввалги келишувларга биноан қўшимча ғалла берадиган бўлишди.

ЯНГИЛИКЛАР

«СЎМ-КУПОН»НИ АФЗАЛ БИЛИШАЯПТИ

БУГУНГИ кунга келиб Жамғарма банки омонат кассаларида одамлар сийраклашиб қолди. Россия банкининг 5.000 ва 10.000 рубллик пулларидан ҳамма тўловларда фойдаланиш тўхтатилиб қўйилгани муносабати билан аҳоли орасида бошланган дастлабки ҳадиксирашлар, афтидан, энди ортда қолди. Фуқаролар ҳалол ишлаб топган пулларининг бир тийини ҳам куймай, ўзларига насиб этишини тушуниб етдилар.

Эътироф этиш керакки, дастлабки кунлардаги ташвиш ва шошма-шошарликлар Жамғарма банкларининг ҳамма омонат кассаларида иш аниқ ва узлуксиз ташкил этилгани туфайли тезда барҳам топди. «Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталари республика Жамғарма банки билан ҳамкорликда уюштирган рейд гуруҳи аъзолари ўз кўзлари билан кўриб, ишонч ҳосил қилганларидек, ҳамма омонат кассаларида эндиликда осойишталик, хотиржамлик, тартиб-интизом ҳукмрон. Одамлар ўз нақдиналарини шошилмай, навбат билан топшираяптилар.

Чунончи, биз Мирзо Улуғбек туманидаги 3628-шаҳар жамғарма банкида бўлганимизда ўттизга яқин одам бор эди, холос. Ҳолбуки, бу шу хизмат соҳасига қарашли энг йирик муассаса ҳисобланади. Навбат рўйхатига ёзилаётган ҳар бир киши жамғарма банкига қайси куни, қайси соатда келиши кераклигини аниқ билиб кетади.

— Ҳаммаси жўнгина ҳисоб-китобга асосланган, — дейди муҳандис Л. Семёнова. — Жамғарма банкининг иш вақти соат 21 гача узайтирилгани боис ҳозир кунига камида 300 киши пулларини топширишга улгуряпти. Кўриб турганингиздек, ҳеч ким пулини навбатсиз топширишга уринаётгани йўқ. Ҳамма хотиржам. Бунинг сабаби: одамлар ўз валютамизга ўтиш зарурлигини тушуниб етдилар.

— Президентимиз Ислом Каримов жуда тўғри чора белгилади, — дейди фрезерловчи Д. Алимов. — Унинг МДҲ давлатлари бошлиқлари билан бир йил давомида рубл зонасини сақлаб қолиш мақсадида тинимсиз музокаралар олиб борганлиги ҳаммамизга маълум... Бироқ Россия томонининг ҳатти-ҳаракатига тушуниб бўлмай қолди. Бундан буён рубл зонасида қолиш — ўз иқтисодиётимизга ўнглаб бўлмас даражада зарар етказиш демак.

Ўйлайманки, ўзбекистонликлар ўз мамлакатларини инқироздан олиб чиқишга қодирлар. Бунинг учун ҳамма асос бор.

— Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси ҳудудида баравар тўлов воситаси сифатида «Сўм-Купонлар»ни муомалага киритиш тўғрисида»-ги қарорида миллий валютага безиён, ҳеч кимнинг манфаати камситилмаган ҳолда ўтишнинг ҳамма чоралари кўрилган, — дейди муаллим А. Иоффе. — Энг муҳими — ижтимоий жиҳатдан кам ҳимояланган фуқаролар ҳеч қандай зиён кўрмайдилар.

— Мен пенсионерман, — дея ўз миннатдорчилигини баён этди Т. Николаева, — Ҳукуматимизнинг кексаларга ҳар жиҳатдан ғамхўрлик кўрсатаётганини доимо ҳис этиб турибман. Мана, бу сафар ҳам декабрь ойи пенсия пулимни 17 ноябрь куни сўм-купонда олиб келиб беришди.

Биз Яккасарой туманидаги 3650/0139-жамғарма банкида навбатда турган фуқаролардан ҳам ана шундай миннатдорчилик сўзларини эшитдик.

1.000 рубллик пуллар борасида дўконларда ҳам кейинги кунларда тушунмовчиликлар юз берди. Рейд гуруҳимиз ташриф буюрган «Москва», «Тошкент», «Украина», «Белорусь», «Светлана» дўконларида сотувчилар аҳолидан бундай пулларни ҳеч қандай гап-сўзсиз олаяптилар-у, бироқ айрим харидорлар қайтимига берилаётган мингталиклардан бош тортаяптилар.

Айрим тижорат дўконлари ёпиб қўйилган, афтидан вазиятни аниқламоқчи бўлишган кўринади. Очиб, савдо қилинаётган баъзи бундай дўконларда эса, чинданам 1.000 рублли пуллар қабул қилинмаяпти. Буюк Турон кўчасидаги «Комка», «Динор» дўконларида шундай вазиятга дуч келинди. Ҳукумат қарорининг 200, 500, 1.000 рублли пуллар шу йил 1 декабргача тўлов воситаси сифатида қабул қилиниши тўғрисидаги қисмини ишбилармонлар ўзларича тушуниб, талқин қилганлар, шекилли.

Кўпчилик эса Россия банкининг 1993 йилги рублларини чекланмаган миқдорда қабул қилиниши тўғрисидаги хабардан зудлик билан фойдаланиб қолишга киришдилар. Чунончи, метронинг М. Горький бекатидаги «Тижорат» ва Буюк Турон кўчасидаги «Академкнига» қаршисида жойлашган дўконларда маҳсулотларнинг Россия рублларига сотиладиган нархи ёзиб қўйилибди.

Тўғри, миллий валютага ўтиш чоғида айрим муаммоларнинг туғилиши табиий. Аммо тузилган нуфузли ҳукумат комиссияси бу муаммоларни ҳал этишда жонбозлик кўрсатяпти.

Ҳаёт аввалгидек ўз маромида давом этмоқда. Рубл зонасидан чиқиш муносабати билан жойларда ҳеч қандай жанжал-тўполон юз бераётгани йўқ. Аксинча, одамлар пул масаласида бошланган жараёнга ҳукуматнинг аҳоли турмушини яхшилаш учун ўз вақтида кўраётган зарур чораси сифатида қарамоқдалар.

А. ҲАЙДАРОВ,
Ўзбекистон Жамғарма банки комплекс хизмат бошқармаси бошлиғи.

Б. НОРБОЕВ,
Ю. ҲАМИДОВ,
«Халқ сўзи» мухбирлари.

Л. КУЧЕРЕНКО,
Ю. КАЗАЧЕНКО,
«Народное слово» мухбирлари.

8 декабрь — Ўзбекистон Республикаси КОНСТИТУЦИЯСИ КУНИ

Фуқаролик ҳолатининг янги талқини

Ўзбекистон Республикаси ҳаётида янги ижтимоий-сиёсий ўзгаришлар рўй берди. Муҳим тарихий воқеалар содир бўлди. Жумладан, республикамизнинг Асосий қонуни — Конституция халқимиз ҳаётидаги сиёсий, ижтимоий-иқтисодий ва мустақиллик йўлидаги эришилган ютуқларни ифода этиб, ўзининг 1-моддасида «Ўзбекистон — суверен демократик республика» деб эълон қилди ва чинакам мустақилликка асос солди.

Маълумки, Конституция ижтимоий ҳаётнинг турли соҳаларидаги амалий ва кундалик турмушда юз берадиган масалаларни ҳал қилиб берувчи бошқа қонунларнинг, ҳуқуқий ҳужжатларнинг манбаи ҳисобланади.

Навбатдаги муҳим вазифалардан бири — мустақил Ўзбекистон Конституцияси асосида ижтимоий ҳаётимизга тааллуқли амалдаги қонунларни синчиклаб ўрганиб, илмий нуқтаи назардан ёндошган ҳолда янги қонунлар ва кодексларни ишлаб чиқишдан иборат. Кодекслар Конституциянинг устунлари дейилса, муболаға бўлмайди. Чунки Конституцияга, асосан, фуқароларга берилган шахсий, мулкий, сиёсий ҳуқуқ ва эркинликлар кодекслардаги махсус моддалар, қоидалар орқали ва улар воситасида амалга оширилади ва муҳофаза қилинади.

Ҳозирги кунгача амалда бўлган Фуқаролик кодекси 1963 йилда қабул қилинган бўлиб, айрим ўзгаришлар билан амалда қўлланиб келмоқда. У айни ҳолатида фуқаролик ҳуқуқий муносабатларини тартибга солувчи энг йирик қонун актларни ўзида мужассам этган бўлишига қарамай, олиб борилаётган асосий ҳуқуқий ислоҳотдан ҳоли равишда ҳаракат қилмоқда.

Фуқаролик кодексининг иккита камчилиги уни жиддий янгилашни тақозо этмоқда: ҳозирга қадар бозор иқтисодиёти принципларига мос келмайдиган бир қатор қоидалар сақланиб келмоқда ва уларда бундай иқтисодиётнинг вазифасини амалга оширувчи кўпгина институт ва қоидалар мавжуд эмас; унга «гражданлик қонунлари коммунизм қурилиши вазифаларини ҳал қилишга актив кўмаклашишга қаратилган» деган мафкуравий тамойиллар сингдирилган эди. Шунга кўра Фуқаролик кодексини қайта ишлашда мафкуравий тамойиллардан ва маъмурий-буйруқбозлик усулларидан воз кечилди, яъни судга гражданлар ва юридик шахсларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишни рад этувчи ёки социалистик жамият қурилиши мақсадлари ва характерига мос келмаган ҳуқуқларни чегаралашга йўл берган қоидалар чиқариб ташланди.

Лойиҳада мулкчиликнинг қайси шаклда бўлишидан қатъий назар, уларнинг бирбиридан устунлиги ёки имтиёзи ҳақидаги қоидалардан воз кечилди.

Тоталитар тузумнинг иқтисодий негизини социалистик мулк ташкил қилиб, у устувор хусусиятга эга бўлган. Фуқароларнинг мулки алоҳида шаклдан иборат дейилса-да, лекин ушбу мулк давлат корхоналарида, жамоат ташкилотларида меҳнат қилиш натижасида олинган даромадлар ҳисобига ташкил топиши ва фуқаронинг шахсий эҳтиёжларини таъминлашга қаратилган бўлиши мумкин эди.

Асосий ишлаб чиқариш қурол-воситаларининг фақат давлатга тегишли бўлиши, умумхалқ мулки деб, лекин мулкнинг эгаси шахсан ким эканлиги, ким унга жавобгар бўлиши ноаниқ бўлиши мулкга нисбатан хўжасизлик, бепарволик, жамиятда умумий дангасалик ва беғамлик кайфиятларининг вужудга келишига сабаб бўлди, фуқароларда меҳнатга нисбатан қизиқиш, ташаббускорлик ҳиссиётларини тарбиялашга имкон бермади. Давлат мулкининг жамиятда эгаллаган етакчилик ўрни қонун-қоидаларнинг моҳиятини ҳам ўзига хос равишда белгилаб берди. Масалан, Фуқаролик кодексида давлат мулкининг таркиб топиши, уни муҳофаза қилиш ва унга асосан вужудга келадиган барча турдаги муносабатларни тартибга солишга оид қоидалар колхоз-кооператив ва айниқса фуқаронинг шахсий мулкига нисбатан тубдан фарқ қилар ва анча устувор эди.

Биз қадам қўйган жамиятнинг хусусияти ва моҳияти мулкчиликнинг ҳамма шакллари, шунингдек, хусусий мулк ҳуқуқининг таркиб топиши ва тенг равишда ривожланиши, улар асосида бозор муносабатларининг ташкил топиши билан белгиланади.

Мулк шакллари ва бозор муносабатларининг таркиб топиши ва ривожланишида, бунинг учун зарур шарт-шароитларни яратишда, ушбу муносабатларда қатнашувчи тарафларнинг ҳуқуқ ва бурчларини белгилашда, уларнинг ҳатти-ҳаракатларини тартибга солишда, манфаатларини муҳофаза қилиш учун зарур бўлган ҳуқуқий кафолатлар ва чораларни белгилашда барча кодекслар муҳим роль ўйнайди. Лекин шу хил муносабатларга энг яқини ва бевосита тааллуқлиси Фуқаролик кодекси, десак хато қилмаган бўламиз. Чунки Фуқаролик кодекси, қисқача қилиб айтганда, товар ва пул мазмунига эга бўлган, ҳақ эвазига амалга ошириладиган мулкий ва номулкий муносабатлар билан боғлиқ ҳолатларни тартибга солади. Шунинг билан бирга Фуқаролик кодекси қонун билан назарда тутилган ҳолларда, фуқаролар ва юридик шахсларнинг шаъни, қадр-қиммати товар белгиси, фирмаси, номи, ишбилармонлик обрўйини ва бошқа шахсий моддий ва маънавий ҳуқуқларини тиклаш, ҳимоя қилиш билан боғлиқ масалаларни ҳам ўз ичига олади. Мулкий муносабатларда сўнгги йилларда, айниқса, Ўзбекистонда мулкчилик тўғрисидаги ва мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисидаги қонунлар қабул қилингандан кейин жиддий ўзгаришлар юз берди. Буларни кўриб чиқиш, бу масалаларни Фуқаролик кодексида мукаммал акс эттириш, тегишли моддаларда уларга аниқ шакл ва мазмун бериб ифодалаш лозим эди. Чунки амалиётда фуқаролар ва ташкилотлар ҳамда давлатнинг манфаатларини, мулкка нисбатан ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, тиклаш кодекснинг махсус моддасига асосан ҳал қилинади.

Лойиҳада мулкнинг ўтмишда қайси шаклда ва кимга тегишли бўлишига қараб ўрнатилган тенгсизликка барҳам берилди. Мулкнинг кимга тегишли бўлишидан қатъий назар тенг равишда ривожланиши учун имкониятларнинг мавжуд бўлиши ва уларни баб-баравар ҳуқуқий муҳофаза қилиш қоидалари лойиҳанинг тегишли моддаларида назарда тутилди. Иқтисодни ташкил қилувчи асосий масала мулк масаласининг бундай ижобий ҳал қилиниши, ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларида ташаббускорлик сифатларининг камол топиши, ишлаб чиқаришда, хўжалик соҳасида тадбиркорлик фаолиятларини амалга оширишда фуқаролар ва ташкилотлар, давлат биргаликда баб-баравар манфаатдор бўлиши, улар ўртасида умумий мол-мулкнинг вужудга келиши ва ушбу мулкдан ҳамкорликда унумли фойдаланиш ва самарали натижаларга эришиш имкониятларини яратиб бериш кўрсатилган. Илгари фуқаро билан юридик шахс ўртасида, фуқаро билан давлат ўртасида умумий мулк бўлишига йўл қўйилмас эди.

Бозор муносабатларининг асосий иқтисодий манбаи — хусусий мулк ташкил топмасдан туриб бозор муносабатларига ўтиш ҳақида ҳар қандай фикрлар хом хаёлдир. Хусусий мулк ва унинг асосида вужудга келадиган муносабатлар бизнинг қонунчилик фаолиятимизда янгилик бўлганлиги туфайли кодекснинг лойиҳасини ишлаб чиқишда қатор мураккаб масалаларни жиддий ўйлаб кўришга ва таҳлил қилишга, ўзига хос ечимларни топишга тўғри келади.

Лойиҳада фуқароларнинг ҳуқуқий лаёқати доираси кенгайди, улар олдинги чекланишлардан озод бўлди. Энди улар фақат шахсий моддий ва маданий эҳтиёжларини таъминлаш учун эмас, балки хусусий мулк асосида турли тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишга ва ишлаб чиқариш жараёнида фақат ўз меҳнати билан эмас, балки ёлланма меҳнатни жалб қилиш ва унинг учун керак бўлган қурол-воситаларга эга бўлиш, уларни ижарага бериш йўли билан қўшимча даромадлар олиш каби ҳуқуқлардан фойдаланишлари мумкин.

Фуқаролик ҳуқуқий муносабатларда иштирок этувчи шахсларнинг доираси анча кенгайди. Ушбу муносабатларда фуқаролар, корхоналар, ташкилотлар, уюшмалар, концернлар, биржалар, фирмалар, давлат, ажнабий давлатлар ва уларнинг фуқаролари, фуқаролиги бўлмаган шахслар, юридик шахслар иштирок этишлари мумкин. Кодекс лойиҳасида уларнинг ҳуқуқий лаёқати, ўзаро муносабатлари, мулкий ва шахсий ҳуқуқлари ва уларни муҳофаза қилишга оид қоидалар ҳам назарда тутилади.

Юридик шахслар ҳам мулк эгаси сифатида ёки мулкка нисбатан тўла хўжалик юргизиш ҳуқуқи асосида турли фаолиятларни мустақил бажариш ҳуқуқига эга бўлдилар. Юридик шахсларнинг турлари, уларнинг вужудга келиши, қайтадан ташкил топишида ва фаолиятининг тугатилиши бобида кўпгина ўзгаришлар кўзда тутилди.

Лойиҳанинг салмоқли қисмини мажбурият институти ташкил қилади. Мажбуриятнинг тушунчаси, унинг тарафлари, вужудга келиши асослари, мажбуриятнинг бажариш тартиб-қоидалари, бажаришни таъминлаш воситалари, бажарилмай қолишнинг оқибатлари, тугатилиши ёки бекор бўлиши ҳақидаги моддалар бозор муносабатларининг талаблари даражасида тузилишига ҳаракат қилинди.

Ўтмишда мажбуриятларнинг деярли кўпчилиги режалаштирув ҳужжатлари асосида вужудга келар эди. Бозор муносабатлари мажбуриятларнинг шартномага асосан вужудга келишини тақоза қилади. Шартномада тарафларнинг иқтисодий ва ҳуқуқий мустақиллиги ва муносабатларда иштирок қилиш учун ўз хоҳиш ва мақсадлари эркин равишда расмий ифода этилади. Демак, шартнома Фуқаролик кодекси моддалари билан тартибга солиш услубининг моҳиятини, хусусиятини белгилаб берувчи ҳуқуқий ҳужжат ролини бажаради. Унга одатдагидек фақат битимнинг бир тури сифатида қарамасдан, балки фуқаролар, юридик шахслар ўртасида вужудга келадиган ижтимоий-иқтисодий, маданий муносабатларни тартибга соладиган юридик ҳужжат сифатида қараш керак.

Кодекс моддаларининг мазмунини белгилашда уларга императив (қатъий талаб ўрнатувчи) эмас, балки диспозитив (белгилаб берувчи) тус беришга ҳаракат қилинди. Бу билан фуқароларга, юридик шахсларга фаолиятнинг турини танлашда, шартномалар тузишда мажбуриятнинг мазмунини ва бажариш усулларини белгилашда эркинлик берилиши кўзда тутилади. Уларнинг ҳатти-ҳаракатлари ўтмишда бўлганидек, бошидан-оёғигача батафсил белгиланмаслиги ёки, бошқача айтганда, фақат қонунда назарда тутилган ҳаракатлар эмас, балки қонун билан таъқиқланмаган бошқа барча ҳаракатларни бажариш мумкинлиги ҳисобга олинади.

Кодексни бошқа қонунлардан ажралиб турадиган хусусияти ҳам шундаки, унда кўзда тутилган қоида ва тартибларга риоя қилмаганлик учун фуқаролар, юридик шахсларга тегишли ҳуқуқий чораларни қўллаш назарда тутилади. Ҳозирча амалдаги кодексда бир хилдаги, яъни турдош ғайриқонуний ҳаракатлар учун шакл ва миқдор жиҳатдан бир хил бўлмаган чоралар қўллаш қоидаси мавжуд. Янги кодексда барча ҳолларда айбга асосан жавобгарлик ва унинг асосий шакли сифатида мажбуриятни бажармаганлик ёки ғайриқонуний ҳаракат натижасида етказилган зарарни ундириш каби чораларни қўллаш назарда тутилади.

Мустақил республикамизда қонунчилик фаолиятини ривожлантириш учун кенг шароит туғдириб берилди, мустақил қонун чиқариш имкониятига эришилди. Ўтмишда собиқ Иттифоқ қонунлари тўлалигича республика қонунларига айлантирилар эди. Бундай ёндашув, табиийки қонунларни, ҳаёт тарзини, одатларни бутун Иттифоқ миқёсида умумлаштиришга олиб келди. Қолаверса, маҳаллий қонунчилик ташаббусини чеклади, сусайтириб юборди, республикада ўз қонунчилик фаолиятини ривожлантириш ва такомиллаштиришга тўсқинлик қилди. Қонунлар фақат рус тилида ёзилиб, ўзбек тилидаги юридик атамалар унитиб юборилди. Эндиликда барча қонунлар, фармонлар, қарор ва фармойишлар дастлаб ўзбек тилида ёзилмоқда. Жумладан, Фуқаролик кодексининг лойиҳаси ҳам ўзбек тилида ёзилиб унинг биринчи матни юридик жамоатчиликнинг муҳокамасига юборилди.

Кодекс лойиҳасини тайёрлашда халқаро тажрибалардан, бозор иқтисодиётининг фуқаролик ҳуқуқига мос келадиган замонавий қоидаларидан унумли фойдаланилди.

Ҳожиакбар РАҲМОНҚУЛОВ,
юридик фанлари доктори, профессор.
Баҳодир ЭШОНОВ,
Ўзбекистон Республикаси Олий Суди раисининг ўринбосари, юридик фанлари номзоди.

ХУШХАБАРЛАР

«ЮЛДУЗ» — ИСТИҚБОЛЛИ НАВ

Ўзбекистоннинг иқлим шароитига мос, чидамли, эртапишар пахта навини яратиш муаммоси жумҳуриятимиз олимларини кўпдан бери ўйлантириб келаётган муҳим ишдир.

«Биолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси директори, академик О. Жалиловнинг таъкидлашича, ўлкамизда шундай навли пахта бор. Аммо негадир шу пайтгача унга унчалик эътибор берилмаган. «Юлдуз» ғўза нави 110-120 кунда пишиб етилади. У ҳозир вилоятларда кенг оммалашган «Оқолтин», «С-4727», «С-9070», «Қирғиз-3», «С-6524», «Бухоро-6» навларига нисбатан анча устунликларга эга. «Юлдуз» республиканинг жанубий туманларида синовдан муваффақиятли ўтди.

ЧИҚИТДАН — ХОМАШЁ

ЛАК ва бўёқ тайёрлашда қўлланиладиган «К—9М» препарати илгари, асосан, четдан келтирилар эди. Энди бунга ҳожат қолмади.

Бу модда Тошкент кимё институти қошидаги тажриба-ишлаб чиқариш корхонасида тайёрланмоқда. Қулай томони шундаки, у ишлаб чиқаришда экологик нуқтаи назардан тоза, ҳам чиқитсиз. Бунинг устига хомашё арзон — Навоий азот бирлашмасининг нейтрон толаси чиқитларидан фойдаланилмоқда.

Жамоа шу кунгача 70 тоннага яқин маҳсулотни Тошкент лакбўёқ заводига етказиб берди.

Ю. ҲАМИДОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

НАСИЯ ПУЛДАН НАҚД ДОРИ-ДАРМОН АФЗАЛ

Сирдарё вилоят «Фармация» ишлаб чиқариш бирлашмаси аҳолининг дори-дармонга бўлган эҳтиёжини қондиришнинг қулай йўлини топди.

Вилоят тайёрлов ва савдо бирлашмаси раҳбарларининг саъй-ҳаракатлари билан хориждан 100 миллион сўмлик дори-дармонлар келтирилди. Тайёрловчилар МДҲ мамлакатларига жўнатган сабзавот, мева ва бошқа маҳсулотлар эвазига пул эмас, дори-дармон олишни афзал кўрдилар.

Пули бору, аммо уни ундиришнинг иложини тополмаётган бошқа корхона ёки ташкилот раҳбарлари ҳам тайёрловчилардан ибрат олишса, фойдадан ҳоли бўлмас эди.

А. ШЕРНАЗАРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Пойтахт ҳаёти

ЭЛЧИ СОВҒА ТОПШИРДИ

АЛИШЕР НАВОИЙ номли кутубхонада Заҳириддин Муҳаммад Бобур таваллудининг 510 йиллигига бағишланган адабий-бадиий кеча ўтказилди.

СЎЗГА чиққанлар Бобур шоҳ, саркардагина бўлиб қолмай, нозик таъб шоир, таржимон, адабиётшуносу тарихчи сифатида ҳам қалам тебратганини таъкидлашди. Кечада иштирок этган Ҳиндистоннинг Ўзбекистондаги элчиси Далип Мехта Бобурнинг икки халқ фарзанди эканлигини таъкидлаб, унинг тасвири туширилган совғани топширди.

ҲАР БИРИГА 15 МИНГ СЎМДАН

ЎЗБЕКИСТОН тўқимачилик машинасозлиги заводи раҳбарияти корхона ишчи-хизматчиларини ижтимоий ҳимоялашга қарор қилди.

ШУ МАҚСАДДА 66,5 миллион сўм пул ажратилди. 3563 ишчининг ҳар бирига қишлик озиқ-овқат харид қилишлари учун 15 минг сўмдан берилди. Корхонада ишлаб кетган 871 нафақахўрни ҳам унутишмади. Уларга 13 миллион 55 минг сўм тарқатилди.

Жаҳон 24 соат ичида

УЧРАШУВНИНГ ЎЗИ ЮТУҚ

АҚШ Президенти Билл Клинтоннинг Хитой Халқ Республикаси Раиси Цзян Цзэмин билан Сиэтлда бўлиб ўтган учрашуви жиддий натижа келтирмаган бўлсада, унинг юз бергани ижобий ҳодисадир, деди АҚШ Давлат котиби Уоррен Кристофер.

Бу учрашувда АҚШ Хитой раҳбарининг «инсон ҳуқуқларига риоя қилишни яхшилаш» борасида ваъда беришига эришолмади. Аммо икки давлат раҳбари савдо соҳасида алоқаларни яхшилаш хусусида келишиб олдилар.

ЕВРОПА ИТТИФОҚИ КЕНГАШИ СЕССИЯСИ

Европа Иттифоқининг Люксембургда ўтказилган навбатдан ташқари сессиясида собиқ Югославияга нисбатан ягона ташқи сиёсат юргизиш, хусусан, Босния ва Герцеговинага инсонпарварлик ёрдамларини етказиб бериш масалалари муҳокама қилинди.

Унда Маастрихт шартномасини имзолаган 12 давлат ташқи ишлар вазирлари иштирок этди.

МУВОФИҚЛАШТИРУВЧИ ОРГАНЛАР ШТАТЛАРИ КЎПАЙДИ

Иқтисодий иттифоқнинг мувофиқлаштирувчи органлари штатлари амалда шаклланиб бўлди. Эндиликда МДҲ давлатлари ҳамкорлигини мувофиқлаштириш билан 175 киши шуғулланади. Ижрочи котиб ҳеч бир давлат вакили ҳисобланмайди. У халқаро амалдор саналади. Мувофиқлаштирувчи органларда ҳамдўстликка аъзо мамлакатлар манфаатини давлат бошлиқлари тайинлаган элчилар ҳимоя қиладилар.

ВАҲИМАГА ЎРИН ЙЎҚ

Грузия қирғоқлари сари йўл олган ҳарбий кемалар карвонини шахсан бошқариб келган Россия Қора денгиз флоти қўмондони адмирал Эдуард Балтин кеча Ботумида Ожор Мухтор Республикаси раҳбари Аслан Абашидзе билан учрашди. Қўмондон суҳбатдан сўнг журналистлар билан учрашувда Ботумига денгиз десантининг туширилиши ҳақидаги миш-миш ёлғонлигини маълум қилди.

В. ГЕРАШЧЕНКОНИНГ ПРЕЗИДЕНТ ФАРМОНИГА МУНОСАБАТИ

Россия Президентининг мамлакат ҳудудида хорижий банклар фолиятини чеклаш хусусидаги фармони Марказий банк билан олдиндан келишиб чиқарилгани йўқ. «Бизнинг сиёсатимиз хорижий сармоялар лозимлигини эътироф этар эди, деди Марказий банк раиси В. Геращенко. — Чет эл банкларининг Россияга кириб келиши, назаримизда, мамлакатдаги тижорат банкларининг фаолиятини соғломлаштирган бўлур эди».

УКРАИНА ЁРДАМГА МУҲТОЖ

Украина собиқ шўро ҳукуматидан мерос қолган ядро қуролидан халос бўлиш ниятида, аммо ниятнинг амалга ошиши хорижликларнинг кенг кўламли ёрдамига муҳтож. Украинанинг ҳисоб-китобларига кўра, ядро қуролини зарарсизлантириш учун тахминан 2,8 миллиард доллар молиявий ёрдам керак. Украина ташқи ишлар вазири Анатолий Зленко Япониянинг «Сэкай ниппо» газетаси мухбири билан суҳбатда шуни маълум қилди.

Армиямизни эъзозлаб

Шу кунларда республикамизда жамоатчиликнинг уруш ва меҳнат фахрийлари, қуролли кучлар вакиллари билан учрашув ҳамда суҳбатлари бўлмоқда. Уларда мустақил армиямизнинг ватан ва халқ олдидаги хизматини эъзозлаб, Ўзбекистон Қуролли кучлари кунини белгилаш хусусида фикр-мулоҳазалар билдирилмоқда.

ЎзА мухбири Т. Ботирбеков республика фахрийлар ташкилотлари иттифоқи кенгаши раисининг ўринбосари, истеъфодаги генерал-лейтенант С. Охунжонов билан шу ҳақда суҳбатлашди.

— Менинг бутун умрим қуролли кучларга хизмат билан ўтди, — деди Собиржон ака. — Уруш фахрийлари деганда, аввало, кўз ўнгимизда иккинчи жаҳон урушининг даҳшатли қирғинларида жон олиб, жон берган жангчилар гавдаланади. Мана, Советлар Иттифоқи парчаланиб, мустақил давлатлар ташкил топди. Ҳар бир республика ўз Қуролли кучларини шакллантирмоқда, ёш армия туғилган санани байрам куни деб эълон қилмоқда.

Ўзбекистонимизда нишонланаётган Наврўз, Мустақиллик куни, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси куни каби байрамлар миллий анъаналаримиз, демократия, инсонпарварлик ғоялари билан йўғрилган бўлиб, фуқаролар ўртасида тинчлик ва тотувликни, ҳамкорлик ва дўстликни мустаҳкамлашга кўмаклашмоқда. Шулар қатори Ўзбекистон Республикаси Қуролли кучлари кунини белгилаш ҳам айни муддао бўлур эди. Ишончим комилки, мазкур байрам муносабати билан ўтказилажак тадбирлар навқирон армиямиз жангчиларини, ёшларни ота-боболаримиздан мерос — қаҳрамонлик ва мардлик анъаналари, ватанпарварлик, ўз юрти ва халқига садоқат руҳида тарбиялашга хизмат қилади. **(ЎзА).**

ФАРҒОНА ЯНГИЛИКЛАРИ

АНЪАНА ҚАЙТА ТУҒИЛДИ

«АЗОТ» ишлаб чиқариш бирлашмасида «Ўз касбининг устаси» кўрик-танлови қайта тикланди.

ЯНГИЧА йўналиш касб этган танловда ишчилар билан бирга муҳандис-техник ходимлар ҳам иштирок этдилар. Электр таъминоти шоҳобчаси бошлиғи А. Абдуҳамидов, қозонхона ишчиси С. Ненашкин, электромонтёр А. Стриков танлов ғолиби бўлишди. Уларга фахрий ёрлиқлар билан бирга қимматбаҳо совғалар, пул мукофотлари берилди.

Эндиликда бирлашмада «Энг яхши ихтирочи» танлови учун тайёргарлик кўриляпти. Йил давомида уч ва ундан ортиқ ихтиро қилган ходимга 150 минг сўм пул мукофоти берилади.

НОН МАҲСУЛОТИ ЎЗЛАРИДАН ЧИҚАДИ

ФУРҚАТ туманида яқин вақтларгача нон таъминоти энг ўткир муаммоларидан бири ҳисобланарди.

НОН маҳсулотларн қўшни Яйпан, Қўқон шаҳарларидан ташиб келтирилар, 25—30 чақирим йўл босиб келган маҳсулотнинг сифати бузиларди. Энди туман марказида кунига 15 тонна хамир қориб, бўрсилдоқ нон маҳсулотлари тайёрлайдиган комбинат ишга тушди.

Н. СОБИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

Бу йилги куз мавсуми бухороликлар қалбига беҳад қувонч улашди. Баҳоуддин Нақшбанд юбилейига бағишланган тантаналар кетидан вилоят пахтакорлари зафар қучдилар. Боз устига ҳинд қурувчилари ёрдамида қад кўтарган замонавий «Фоқира» меҳмонхона мажмуи битиш арафасида. Меҳмонхона биноси шаҳар ҳуснига-ҳусн қўшишдан ташқари қадимий меъморий обидаларга уйғунлашиб кетса ажаб эмас.

Ғ. ЖУМАНИЁЗОВ олган сурат (ЎзА).

• Иқтисодиёт чорраҳаларида

ХОРАЗМЛИК ҚУРУВЧИЛАР ҚУДРАТИ

ЎТГАН йил қурувчи-бунёдкор учун осон кечмади. Иқтисодий қийинчиликлар Хоразмдек чакка воҳа қурувчиларини ҳам турли мураккаб вазиятларга рўбару қилди. Аммо ишга рағбат, тадбиру меҳнат, курашу интилиш туйғулари бисёр элнинг омади чопмасдан қолмас экан.

Вилоят давлат хўжаликлари қурилиш тресги жамоаси бунёдкорлик ишлари кўлами бугунги кунда ҳам асло камайгани йўқ, аксинча, муттасил ошиб бормоқда. Бунга қандай қилиб эришилди?

Ҳамма гап топқирлигу омилкорликда. Вилоятдаги кўпгина хўжалик ва ташкилотлар қурилиш ер очиш ишларига буюртма бермай қўйишганида трестнинг асосий кучлари қардош Туркманистон ва Қорақалпоғистоннинг яратувчилик масканларига сафарбар этилди. Хоразм воҳаси қурувчи монтажчиларининг маҳорати ва ишчанлигига аллақачон тан берган қардошлар ҳамкорликка кенгроқ йўл очиш соҳасидаги таклифларни жон-дил билан қабул қилишди, талай бунёдкорлик ишларига буюртма беришди. Булардан ташқари вилоятнинг ўзида ҳам аҳолига қурилиш, таъмирлаш ва жиҳозлаш хизмати кенг йўлга қўйилди. Қарабсизки...! Ишчи кучлари, техника ва жиҳозлар, бошқа моддий воситалар шу йўл билан парокандалик ва тарқаб кетиш каби кўргуликлардан омон асраб қолинди.

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов Хоразмга навбатдаги ташрифи чоғида ер ўзлаштириш, мироблик иншоотларини қуриш, деҳқончилик маданиятини ошириш аҳолиси ниҳоятда зич воҳа учун ҳаётий муҳим вазифа бўлиб қолиши зарурлигини уқтирди. Шу орада минтақа мамлакатлари раҳбарларининг Ашгабаддаги олий учрашувида Марказий Осиёни океан ҳамда Яқин Шарқ мамлакатлари билан ўзаро боғловчи Тажан — Серахс — Машҳад халқаро темир йўли қурилишига ҳам оқ фотиҳа берилди. Ер очиш, сув иншоотларини барпо этиш билан азалдан шуғулланиб келган трест зиммасига ҳаёт ва тараққиёт рамзи саналмиш халқаро темир йўлнинг Туркманистон ҳудудидаги 135 километрлик участкасида тупроқ кўтариш, кўприклар қуриш вазифаси ҳам юклатилди. Қуриш ва бунёд этишдек хайрли ишларда суяги қотган бунёдкорлар бу юмушларни ҳам қойиллатиб уддалашди. Бўлғуси темир йўлнинг тупроқ тарҳини бунёд этиш бир йил ичидаёқ ниҳоясига етказилди. Ҳозир қурилишнинг навбатдаги босқичи юмушлари адо этилмоқда. Шу йилнинг дастлабки ўн ойида 550 миллион сўмликдан зиёд иш бажарилди.

Трест бошқарувчиси, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган қурувчи Йўлдош Норматовнинг мухбирлик қароргоҳимизга маълум қилишича, ер ўзлаштириш, иншоотлар ва уй-жойлар барпо этишдек ўта муҳим юмушлар жабҳасида «бош қашиш»га фурсат йўқ. Ютуқлар ҳам оз эмас. Чунончи ишлар кўлами бу йил янада кенгайибди. Янги ерлар очиш юзасидан бу йилги топшириқ 8 ойдаёқ уддаланибди. Деярли яроқсиз ҳолга келиб қолган 1000 гектардан зиёд кам унум далалар эса қайта таъмирланиб, яна деҳқонларга тортиқ этилибди.

Ўзга минтақалардаги бошбошдоқликлар, қурилиш ашёлари танқислиги шароитида ўзга юртлардан қурилиш буюмлари ташиб келтириш ва бунёдкорлик ишларини юргизишнинг ўзи бўлмайди. Лекин трест бинокорлари бунинг ҳам уддасидан чиқишди. Аксарият юмушларни буюртмачилар маблағи ҳисобидан эмас, балки трестнинг ўз моддий-молиявий воситалари эвазига бажаришди. Натижа эса чакки эмас. Ўтган 9 ой мобайнида жами 1,5 минг квадрат метр саҳнли уй-жойлар, 1164 ўқувчига мўлжалланган мактаб, 140 ўринли боғча бинолари ва бошқа ўнларча катта-кичик иншоот ҳамда иморатлар фойдаланувчилар ихтиёрига берилгани жиддий ютуқлардан далолат. Башарти, буюртмачи ёки эҳтиёжмандлар чўнтагига кўз тикиб ўтиришаверишганида бу иморатларга ҳаливери ғишт қўйилмас эди. Демак, гап ишнинг кўзини билишда, раҳбарлик услубларию ишбилармонлик ва тадбиркорликда.

Трест бошқарувчиси Й. Норматов табиатан чапани ва содда одам. Чиройли ва жимжимадор гапларга хуши йўқ. Шу боисдан дангал, бўладиганини сўзлайди. Трестда турли йиғинлару мажлислар кўпам ўтказилмаслигининг сабаби ҳам шу.

— Қурувчиларимизга яна ҳам кўпроқ иш кўлами керак ва уни ахтараяпмиз. Бизга иш бўлса бас. Меҳнатга кечаю кундуз тайёрмиз, — дейди у. Астойдил урғу бериб айтилган бу сўзлар замирида омилкор қурувчиларнинг ягона орзу-ҳаваси ва мақсад-нияти мужассамлашганини илғаб олиш қийин эмас.

Шу билан аслида мақолага нуқта қўйса бўлаверарди. Аммо кўнгилда пайдо бўлган бошқа бир фикр уни яна давом эттиришни тақазо этади.

Хоразмда раҳбарлар ва буюртмачилар қалбига йўл топиб, бунёдкорликка кенг йўл очаётганлар, бозор иқтисодиёти талабларига мувофиқ тадбир кўриб, элни манфаатдор этаётган жамоалар оз эмас. Урганч шаҳрини кенг бунёдкорлик майдонига айлантирган Ўзбекистон халқ депутати Раҳимбой Йўлдошев бошлиқ 167-қурилиш трести, вилоятда яна бир йирик сув иншооти барпо этишдек хайрли ишга бел боғлаган Йўлдош Худойберганов бошлиқ вилоят сув қурилиши трести, «Мерседес-Бенц»дек улкан автомобилсозлик корхонасини, шакар заводи ва Боғот енгил саноат мажмуини вужудга келтираётган Рўзим Жуманазаров бошлиқ Туямўйин қурилиш трести жамоалари ҳам замона талабларига мос жўшқин фаолият кўрсатаяптилар.

Қурилиш — яратувчилик — эл осойишталиги ва осудалиги тимсоли, боз устига истиқбол ва тараққиёт омили. Буни хоразмликлар яхши билишади. Турли мушкилоту мураккабликлар йўлга тўсиқ солса-да қурилиш, бунёд этиш ишларига кенг кўлам, катта имкон очиб берилаётганининг боиси ана шу.

Абдулла СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Бурчга, садоқатга... хиёнатми?

ЁКИ ҚОНУННИ ҲИМОЯ ҚИЛГАН АЁЛНИ ҚОНУНШУНОСЛАР ҲИМОЯ ҚИЛМАЁТГАНИ ХУСУСИДА

«Мен Қўчқорова Каромат 1933 йилда туғилганман. 38 йиллик меҳнат стажига эга бўлганим ҳолда энг кам миқдорда нафақа оламан. Шу боис ишлашга мажбурман».

Аризначи «Промжилводстрой» трестига қарашли 1-ПМКда (Бектемир тумани) ички ишлар бўлими соқчилик қисми томонидан қоровул бўлиб ишлайди.

«...1992 йил 2 декабрь куни соат 13 ларда «82—33 ТШ» номерли «Москвич» дарвозага келиб тўхтади ва ҳайдовчи мендан дарвозани очишимни талаб қилди. Мен қурилиш ичкарисига киришга ҳатто раҳбарларнинг шахсий машинасига ҳам рухсат берилмаслигини тушунтирдим. У эса мени ҳақоратлашга ва куч ишлатиб ичкарига киришга уринди. Мен қаршилик қилгандим, зарб билан итариб юборди. Ўзимни тутолмай, қоровулхонадаги ёғоч сандиққа белим билан урилиб, ҳушсиз йиқилдим. Оғриқ зарбидан чинқирганимни эшитганлар қоровулхонага етиб келишганда ҳайдовчи машинасига ўтириб қочиб кетаётган экан».

Хўш, опа тўғри йўл тутганмиди? Албатта-да! Бу саволга ҳар биримиз ҳам бирдай жавоб беришимиз табиий. Бироқ...

«...Мени «Тез ёрдам» машинаси олиб кетган ва аҳволим оғирлигига қарамай, уйимга ташлаб кетишган. Яхшики, уйим поликлиникага яқин. Муҳаммедова, Алимова каби шифокорлар дардимга малҳам бўлишди. Улар мени тўрт ой давомида узлуксиз даволашиб, ВТЭКка йўлланма беришди. Соқчилик бўлимидагилар иш пайтида жароҳат олганимга қарамай, акт ёзиб беришмаяпти».

Бу садоқатга хиёнатми, нима? Айтишларича, бундан ўн беш йиллар муқаддам поезд келиши муносабати билан бир автомашина йўлини беркитган темир йўл назоратчисидан ўша зона бошлиғи йўлни очишни талаб қилган. Бошлиқ буйруғига бўйсунмаган ходим эртаси куни ишдан олиниши табиий эди. Бироқ мўжиза юз берган: мукофотланган! Ўз хизматига виждонан ёндашганлиги учун! Ваҳоланки, ўша пайтларда бошлиқларнинг ўзи у ёқда турсин соясига ҳам салом бериладиган чоғлар эди. Мен бу билан опани мукофотлаш керак эди дейишдан йироқман. Фақат хизмат бурчига садоқат — мукофоту таҳсинга лойиқ демоқчилигим рост.

Хўш, муштумзўр топилган-топилмаганига қизиқаяпсизми? «Энг ачинарли томони, мени урган бола мен хизмат қиладиган соқчилик бўлими милиционери Мукен Дуйсебоев экан. Мен ўша куни Бектемир тумани прокуратурасига ариза билан мурожаат қилдим. Бироқ... натижасиз».

— Ишхонангиздагилар хабар олиб туришгандир? Моддий ёрдам деганларидай...

— Афсуски йўқ.

Биз опанинг шикоятини текшириб, чора кўриш учун Тошкент шаҳар ИИБга юборган эдик. Яқинда Бектемир тумани ички ишлар бўлими бошлиғи, милиция подполковниги Н. Тожибоевдан жавоб олдик. Жавоб хатида ёзилишича, М. Дуйсебоевнинг хатти-ҳаракати ўртоқлик судида кўриб чиқилиб, «общественный выговор» эълон қилинган. Агар у бу ҳолатни қайта такрорласа, ички ишлар ходимлари сафидан чиқарилиши уқтирилган.

Келинг, эҳтиросларга эрк бермайлик-да, масаланинг моҳияти ҳақида тўхталайлик. Дуйсебоев — милиция ходими. Демакки, у қонунни Каромат Қўчқоровадан кўра яхши билади. Агар Каромат опа қонунни бузиб, бурчига хиёнат қилиб, учраган машинани ПМК ичкарисига қўйганда, жазоланиши, кам деганда ишдан ҳайдалиши муқаррар эди. Гарчанд у қонунни Дуйсебоевчалик билмаса-да. Бироқ қонунни била туриб, уни бузган, устига-устак, бир аёлнинг тан жароҳати олишига сабабчи бўлган милиция ходимининг «общественный выговор» олиши адолатданмикан?

Масаланинг яна бир томони—шикоят бўйича юборган мактубимиз хусусида. Биз уни туман ИИБга эмас, шаҳар ИИБга, давлат тилида юборган эдик. Шикоятчи аёлнинг додига Бектемир туманидагилар қулоқ тутмаётгани учун ҳам шундай қилгандик. Аммо у ердагилар хатни барибир Бектемир туманига «раво» кўришибди-да. Кейин жавоб хатининг рус тилида юборилиши ҳам давлат тилига, ҳам рўзномага нисбатан ҳурматсизлик эмасми?

Биз юқоридаги, яъни «Каромат Қўчқорова тўғри йўл тутганмиди?» деган савол билан Тошкент шаҳар Ички ишлар бошқармасига қайта мурожаат қиламиз. Агар тўғри йўл тутган бўлса, опанинг адолат истаб ёзаётган аризалари-ю ёрдам кутиб қилган мурожаатлари нега инобатсиз қолаяпти?..

Мавжуда ХОЛМАТОВА,
«Халқ сўзи» мухбири.

ТАНҚИД ИЖОБАТИ

Самарқанд вилояти Тойлоқ тумани «Соҳибкор» жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи Тиловмурод Ҳамроқуловнинг хатини текшириш учун туман ҳокимлигига жўнатган эдик.

ТИЛОВМУРОД ТОМОРҚАЛИ БЎЛДИ

«Аризачи, — дейилади ҳоким М. ШЕРҚУЛОВнинг муҳаррнриятимизга йўллаган жавобида, — ҳозирги кунда отасидан қолган 0,12 гектарли ҳовлида укаси Саидмурод Ҳамроқулов билан, жами 6 киши бирга яшаб келмоқда. Аризасига биноан жамоа хўжалиги бош режа асосида унга якка тартибда уй-жой қуриш учун 0,045 гектар ер участкаси ажратиб берган. Ҳозирги кунда қурилиш олиб борилмоқда»

Хатлардан сатрлар

ҚЎЛИ КАЛТАЛИК ҚУРСИН

Мен ҳам, турмуш ўртоғим — Абдумўмин Азизов ҳам II гуруҳ ногиронларимиз. Моддий қийинчиликлар боис бошимизни ёпсак оёғимиз, оёғимизни беркитсак бошимиз очиқ қолаяпти. Шу сабаб, турар жойимизни таъмирлашда ёрдам беришларини сўраб аввал ишлаган жойимиз «Халқлар дўстлиги» ихтисослашган корхона ва «Фотон» заводи маъмуриятига ариза бердик. Бизга теккани 400(!) сўм пул бўлди. Ноилож Шайхонтоҳур ва Чилонзор тумани ҳокимликларига ариза бердик. Шайхонтоҳур тумани ҳокимлиги ремонт учун 1000 сўм бериб кетишди.

Шаҳар ҳокимлигига қилган мурожаатимиздан сўнг Шайхонтоҳур тумани молия бўлимидагилар 5 минг сўм бераж**а**гини ва бошқа ҳеч қандай ёрдам беришмаслигини таъкидлашди.

Қўли калталик қурсин, кимдан нажот кутишимизга ҳайронмиз. Имкониятимиз бўлганида-ку...

Зайнаб АЗИЗОВА,
Шайхонтоҳур тумани, Ҳабибий кўчаси, 5-уй.
Тошкент шаҳри.

МЕҲРИНГИЗНИ ДАРИҒ ТУТМАНГ

Икки фарзандим бор. Турмуш ўртоғим автоҳалокат туфайли вафот этган. Ўғлим Андижондаги кўзи ожизлар мактабининг 5-синфида ўқийди. Ҳозир Исломжонга 12 минг 168 сўм нафақа беришади. Мен шифокорларга ўғлимнинг мутлақо кўзи кўрмаслиги, шу боис биринчи гуруҳ ногиронлиги берилишини айтганимда, улар «бу боланинг гуруҳи бўлмайди» дейишди.

Ўғлим тез-тез бетоб бўлиб туради. Уни йилда икки марта даволатиш зарур. Бунинг учун менда на имконият, на маблағ бор. Туман ижтимоий таъминоти бўлимидагилар ўғлимга боқувчисини йўқотганлик учун берилиши керак бўлган нафақасини ҳам беришмаяпти. Кимга мурожаат қилишга ҳайронман. Бу ёғи йўлкира ҳақлари ошиб кетган, ўзим арзимаган маош оламан. Нима қилай? Кимдан мадад кутай?

Буфотима СОБИРОВА,
Фарғона вилояти, Боғдод тумани, Чуринди қишлоғи.

• *«Халқ сўзи» аралашгач*

ЧОРАСИ ТОПИЛДИ

Таҳририятимизга Учқўрғон шаҳар пахта тозалаш заводи ҳудудида яшовчи аҳоли номидан шикоят мактуби келган эди. Текшириш учун жўнатилган ушбу хатга Учқўрғон шаҳар ҳокими И. ЭРГАШЕВ имзоси билан қуйидаги жавоб келди:

«Учқўрғон пахта тозалаш заводи ҳудудида махсус жой ажратилмаганлиги сабабли одамлар турли чиқиндиларни масжид ёнидаги майдончага тўкиб ташлаганди. Ҳозирги пайтда масжид атрофи тозаланиб, келгусида бундай ҳолларга йўл қўймаслик учун ахлат уюмларини ўз вақтида тозалаш ва шаҳар ташқарисидаги махсус жойларга чиқариб ташлаш тадбирлари белгиланди. Ушбу тадбирларни назорат қилиш Учқўрғон пахта тозалаш заводи директори Х. Эшонов ва шаҳар коммунал хўжалиги бошлиғи К. Давроновларга юклатилди».

Бизлар тракторчимиз. Газетбоп, чиройли гапиришни билмаймиз. Тоғ қўйнида яшаймиз, шаҳарга ҳам камдан-кам тушамиз. Тоғчасига, кўнглимиздаги гапни баралла айта берамиз. Шу десангиз, илгари бизнинг тоғларда кийик кўп бўларди,

ТОҒНИ ТИНЧ ҚЎЙИНГ

қишлоқларнинг атрофида ҳам бемалол ўтлаб юраверарди. Совет замонида кон очамиз, деб, тоғнинг гоҳ у ерини, гоҳ бу ерини ковлаб, портлатиб, кийикка ўхшаган жониворларнинг барини йўқ қилиб юборишди. Ҳатто биз тоғликлар ёмон кўрадиган бўри ҳам камайиб кетди. Худога шукрки, мустақил бўлдик. Ҳозирча, тоғни бўлар-бўлмасга безовта қилавериш тўхтади. Бундан бу ёғига уни авайлаб асрашни бошласак, ғоят савоб бўлади. Бахмал тоғи жаннатмисол жой, ким унга ҳурмат-эътибор билан ёндошса, албатта, барака топади.

Исмоил ТОЖИВОЕВ,
Бахмал туманидаги «Сангзор» хўжалиги механизатори.

ХАЛҚ СЎЗИ – ҲАҚ СЎЗ

МУСТАҚИЛЛИКНИНГ ОЛИЙ МАҚСАДИ – ХАЛҚИМИЗНИНГ ИЗЗАТИНИ ЖОЙИГА ҚЎЙИШ

ҲАМ ҚАРЗ, ҲАМ ФАРЗ

Бугун иқтисодиёт қийинчиликлари ҳақида гапириш одат тусига кириб қолди. Бироқ очлик, қийинчилик нималигини биз, асримиз бошида туғилганлар яхши биламиз. Шукрки, ҳозир ҳамма нарса мўл, сероб. Тўю ҳашамларимиздаги дастурхонимизнинг файзу баракасини кўриб қувониб кетаман. Мақтангулик, фахрлангулик воқеалар жуда кўп. Мустақиллигимиз шарофати туфайли ўзбекнинг овози Америкада, жаҳоннинг нуфузли ташкилоти минбаридан жаранглаши ҳам халқимизнинг, келажагимизнинг буюклигидан нишонадир.

Ёшим 90 да. Ана шу тўқсон йил давомида муқаддас юртимизда неки воқеалар бор — барига гувоҳман. Яна бир нарсани—қафасда тўкин сочин яшагандан кўра озодликда қора қозонни базўр бўлсада қайнатиш нақадар бахт эканини аниқ ҳис қиламан. Бугунги қийинчилигу тақчилликлар ўткинчи. Юртимиз равнақига, эртамизнинг фаровон бўлишига баҳоли қудрат ҳисса қўшишимиз ҳам қарз ҳам фарздир.

Сандахон ШОДИЕВА,
Ўзбекистон тумани, Давлатботир қишлоғи.

Шахсий мулк хизмат сифатини оширади

Президентимизнинг фармонларини амалга ошириш борасида Косонсой туманида қатор ижобий ишлар қилинмоқда. Хусусан, шахсий мулк эгаларини кўпайтириш, турар-жойлар ва корхоналарни хусусийлаштириш йўлида қўйилаётган қадамлар айниқса эътиборга моликдир.

Ҳозиргача 45 та турли объект, корхона ва дўкон хусусийлаштирилди. Яқинда туман маиший хизмат кўрсатиш бошқармасида меҳнат қилаётган 35 нафар ҳунармандга Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш ва хусусийлаштириш қўмитасининг мулкий ҳуқуқини тасдиқловчи давлат ордери топширилди.

Тумандаги Ёзқули Худойбердиев номли давлат хўжалиги ғаллакорлари бу йил мўл-кўл дон маҳсулотлари етиштирдилар.

— Хўжаликда 107 гектар майдонга бошоқли дон экилганди, — деди директор З. Мирсаидов. — Давлатга ре-

ДОН МУЛ БЎЛДИ

жадаги 31,7 центнер ўрнига гектаридан 50 центнердан ошириб дон топширдик. Бу эса Ўзбекистонимиз мустақиллигининг икки йиллик тўйига муносиб совғамиз бўлди. Илғор ғаллакорларни рағбатлантирдик. Шунингдек, ҳар бир ишчига 100 килодан дон улашдик. Қолаверса, чорвамиз учун қишга етарли сомон ҳам ғамлаб олдик.

Турғунпўлат СУЛАЙМОНОВ.

Қишлоққа газ келди

Ҳамқишлоқларимизнинг бир неча йиллик орзулари ушалди — қишлоққа газ келди. Ғиждувон тумани раҳбарларининг саъй-ҳаракатлари боис ҳозирда туманнинг 70 фоиздан зиёд хонадони «зангори олов»дан фойдаланаётир.

Бу йил 133 километрлик газ қувури ётқизилиб, 900 хонадонга газ келтириш режалаштирилганди. Айни пайтда эса Арабхона, Сантари, Янгиобод, Палонзи, Денов қишлоқларининг 1223 хонадони тўлиқ газлаштирилди. Биз «Ғиждувонгаз» корхонаси раҳбари Т. Хайриев ва у бошлиқ ишчи-хизматчилар меҳнатидан мамнунмиз. Президентимиз фармонларининг ана шундай маҳаллий раҳбарлар томонидан ўз вақтида амалга оширилиши бизни ҳам яхшироқ ишлашга, юртимиз равнақига кўпроқ улуш қўшишга ундайди.

Т. МАҚСУДОВ,
Ғиждувон пахта тозалаш заводи чилангари.

ОСТОНАДАН

БОШЛАНУР ВАТАН

Киндик қони тўкилган гўша, қишлоғимиз тарихини билиш ҳар биримиз учун ҳам қарз, ҳам фарздир. Негаки, ўз қишлоғини севган одам юртининг, Ватанининг нечоғлик муқаддаслигини теран ҳис этади, ўтган авлодларини қадрлайди.

Ҳозир кўпгина соҳа ўқитувчиларига анчайин қийин бўлиб қолди. Керакли қўлланмалар кам. Биз дарсларда кўп ҳолларда газета-журналларда чиққан мақола ва маълумотлардан фойдаланаяпмиз.

Мен жўғрофия ўқитувчисиман. Ўз касбимни севаман. Тўғри, биз узоқ йиллар юртимизнинг табиий бойликларию жўғрофий хусусиятлари борасида кам тўхталдик. Бугун эса юртимизни ўрганишимиз ва ўргатишимиз учун имкон бор. Мен дарсга қўшимча яна бир нарсани — ҳар бир ўқитувчи ўзи яшаб турган туманга оид зарур маълумотларни йиғиб, тарбиявий соатларда ёки қўшимча дарсларда ўқувчиларга етказишларини таклиф қилардим. Токи, фарзандларимиз юртимизнинг нақадар буюклигини мактаб партасидаёқ ҳис этиб улғайсинлар.

Жамила ҲАИТОВА,
Касби тумани, 1-ўрта мактаб.

Бедарак автобуслар

Шу йил сентябрь ойининг иккинчи ярмида Жума шаҳри ва Гўзалкент туманлари ҳудудида умуман автобус қатнамади.

«Зарурат билан Жума шаҳрига бормоқчи бўлиб кўчага чиқсак, биттаям транспорт йўқ. Биз-ку, онда-сонда кўчага чиқамиз, қатнаб ишловчиларга худо тўзим берсин», — дейди Гўзалкент тумани Қаерма қишлоғилик йўловчилар Х. Тошмуродова, С. Нафасова, Ш. Сувонова, Н. Нафасова, С. Очилова ва Н. Нафасовлар.

Уларнинг ҳақли эътирозлари юзасидан Самарқанд шаҳридаги 22-автокорхона директори Х. Шарипов билан мулоқотда бўлдик.

— Автобусларнинг қатнамаётганига сабаб ёнилғи тақчиллигидир. Самарқанд шаҳридаги автобусларнинг ярмидан зиёди қантариб қўйилган. Жумадаги филиалимиздан автобуслар умуман йўлга чиқмаяпти.

— Агар бизга боғлиқ бўлса, йўловчиларга хизмат қилиб, уларнинг узоғини яқин қилганимиз яхши эмасми? — суҳбатга қўшилади автокорхонанинг Жума шаҳридаги филиали директори А. Қўчқоров. — Ҳайдовчилар эрта билан келишиб, кечқурун қайтишади. Ёнилғидан эса дарак йўқ.

Шундан сўнг бир оз ўтгач, нефть базаси директори Л. Йўлдошев ёнилғи масаласини ҳал қилгани ҳақида хушхабар тарқалди. Кўп ўтмай автобуслар бир маромда қатнай бошлади. Бироқ йўловчиларнинг қувончига «кўз тегди». Автобуслар эрталаб йўловчиларни манзилга элтиб қўйдию, ишдан қайтишда эса қорингизга йўловчи машина ёки такси ярайди, ҳамёнингиз кўтарса бас.

Баъзан чошгоҳ маҳали — соат 11—12 лар оралиғида Жума шаҳрида турли йўналишлар бўйича қатновчи автобусларни учратасиз. Тушдан кейин эса... Бу бошбошдоқликларнинг сабаби битта — ёнилғининг йўқлиги. Шу ўринда ҳақли савол туғилади: ёнилғи кўпаядими ёки... оворагарчиликлар давом этавередими? Бу саволга мутасадди раҳбарлар қандай жавоб беришаркан.

Ғайрат БОБОҚУЛОВ,
журналист.

ЖАМҒАРМАМНИНГ БАРАКАСИ БЎЛАДИМИ?

Фарғоналикман. Узоқ йиллар нефтни қайта ишлаш заводида меҳнат қилдим. Пенсияга чиққанимга ҳам саккиз йил бўлди. Иш сабабми, қариликми кўпгина хасталикларга дучор бўлдим.

Мен заводда ишлаб юрган йилларим ҳаётимни суғурта қилдирган эдим. 25 йил бадалида йиғилган 9 минг сўм пулимни омонат кассасига қўйгандим. Ваҳоланки, 1990 йил бу пулга бемалол машина олиш мумкин эди

Кўпгина давлатларда омонат кассага қўйилган пул учун пулнинг қадрсизланишидан келиб чиқиб товон пули тўланади. Бизда ҳам бирор чора кўрилармикан?

Қодир ЮНУСАЛИЕВ,
Фарғона шаҳри.

ФАХРЛАНИБ КЕТДИМ

ОЛОТ туманидаги «Зарафшон» жамоа хўжалигида пудратчиман. Ҳозир мен деҳқончиликдаги ғалабаларни эмас, балки мустақилликка эришгач, мамлакатимизнинг жаҳон миқёсида обрў-эътибори ошаётгани ҳақида ёзмоқчиман. Давлатимиз раҳбари яқинда Фарангистонга бориб келдилар. У кишини фарангилар нечоғли ҳурмат-эътибор билан кутиб олишганини, жаҳоншумул шартномалар қабул қилинганини телевизорда кўрдим, газетада ўқидим. Уларнинг бу эҳтироми қалбимни фахрга тўлдирди.

И. РАҲИМОВ,
Бухоро вилояти.

ОҚИБАТ БОР ЭКАН...

Бемор ҳақида гап кетса дори-дармон йўқлиги боис ачинамиз, шифокор ҳақида гап кетганда гоҳо ғазабланамиз. Бироқ беш қўл баравар эмас. Яқинда хасталикка чалинган қизимизни Тошкентга — қон қуйиш ва гематология илмий-текшириш олийгоҳига даволанишга ётқизган эдик. Дори-дармон тақчил. Шу сабабли анча ҳавотирда эдик. Ҳеч қанча ўтмай бу ҳавотирлик беҳуда эканига ишонч ҳосил қилдик. Шифохонанинг У. Олтибоев, О. Маликов, Э. Шоабдукаримов каби врачлари катта оқибат кўрсатдилар. Зарурат туғилганда қизимга ўзлари қон бердилар. Бу қадар буюк инсонийлик олдида, оқибатли кишилар қаршисида бир умр таъзимдаман.

А. ҚОРАБЕКОВ,
Ургут тумани, Ғойибота қишлоғи.

• *Муштарий таклиф қилади*

Кар-соқовлар учун кўрсатувлар берилса

Яқинда Жанубий шоҳбекатда бир воқеанинг гувоҳи бўлдим. Газета дўконида навбатда турган қиз сотувчига юз сўмлик узатиб, бир-икки турдаги газета олишини ишора қилиб кўрсатди. «Майдангиз йўқми?» сўради сотувчи қўрслик билан. Қиз индамади.

— Нима, кармисан, сендан сўраяпман?

Қиз яна индамади.

Дарҳақиқат, у... кар-соқов эди.

Бу воқеа мени чуқур ўйга толдирди. Ким бўлишидан қатъий назар ҳар бир инсон Аллоҳнинг бандаси. Уни камситишга ҳеч кимнинг ҳақи йўқ. Шу ўринда бир мулоҳазани ҳукмингизга ҳавола қилмоқчи эдим.

Россия телевидениесида кар-соқовлар учун алоҳида дастур тайёрланиб, сўнгги хабарлар, воқеа ва янгиликлардан уларни ҳам хабардор қилиб борилади. Тўғри, бизда кўзи ожизлар учун алоҳида журнал мавжуд. Бу кишини қувонтиради, албатта. Агар Ўзбекистон телевидениесининг иккинчи дастури орқали бериладиган «Ахборот» ва «Дунё воқеалари» сингари долзарб кўрсатувларни кар-соқовлар учун таржима қилиб берилса. Республикамизда кар-соқовлар учун мактаблар мавжуд. Таржимонликка ана шу мактаб ўқитувчиларини жалб қилиш мумкин. Агар шундай қилинса, телевидение ходимлари хайрли ва савоб ишга қўл урган бўлишарди.

М. СУЛАЙМОНОВ.

Болаликдан юракларда уйғонадиган табиатга меҳр туйғулари инсонни набогот оламини севишга, уни асраб-авайлашга ундайди. Жажжи болакайнинг камолоти уни қай даражада тарбиялаётганимизга боғлиқ. Халқимиз «Қуш уясида кўрганини қилади», деб бежиз айтмайди. Сирдарё вилояти Ш. Рашидов туманидаги «Қуёшча» болалар боғчасининг ёш тарбиячиси Нилуфар Очилова ҳам ўз машғулотларида мурғак болалар юрагида табиатга меҳр уйғотишга ҳаракат қилади. Табиатан расм чизишга қизиқувчан бўлган кичкинтойларга гуллар, дарахтлар, япроқлар тасвирини чизишларида доимий ёрдам беради. Токи улар табиатсевар бўлиб улғайсинлар.

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

ЎЗ ЎРНИМИЗ БЎЛСА...

Бозор иқтисодиёти шароитида эр йигитнинг ишсиз уйда ўтиришини бир тасаввур қилинг. Нечоғли оғир. Не тонгким, мен ишлаб чарчамайдиган ёшимда Охунбобоев туманининг бирор ташкилотидан иш тополмай хунобман. Ҳозир ҳар қадамда пул ишлатишга тўғри келади. Бироқ менда ҳатто кундалик эҳтиёжим учун сарфлашга ортиқча пулим йўқ. Иш сўраб тумандаги кўп ташкилотларга учрашдим, минг афсуски ҳаммасидан ноумид қайтдим.

Иш тополмаётганим оддий масала бўлиб туюлиши мумкин. Бироқ туманимизда, вилоятимизда ишсиз юрган йигитлар кам эмас. Ёшларни фойдали меҳнатга жалб қилиш учун уларни иш билан таъминлаш, янги иш жойлари очиш ҳақида туман раҳбарлари ўйлаб кўришса ёмон бўлмасди. Ахир биз ҳам мустақил республикамиз равнақига ҳиссамизни қўшишни, ҳаётда ўз ўрнимиз бўлишини истаймиз-ку.

Дилшод НУРМАТОВ,
Лангар қишлоғи.

ДАРДГА ДАВО БОРМИ?

Онам 52 ёшдалар. Аммо бедаво дард уларни анча қийнаб қўйган. Ўғил-қизларини уйлаб-жойлаб, қуда-андали бўлган бир пайтда кўпчиликка қўшилолмайдилар. Мутахассислар эътирофича, онамнинг бошлари кўп оғриб, фикр ва идрок этишга халақит берар экан. Атрофдаги воқеалар тушимда бўлаётгандай туюлади, дейдилар кўпинча. Кимга учрашишни, қандай даволатишни билолмаяпмиз. Шу кунгача қилинган муолажалар эса наф бермади. Кимдан мадад кутайлик?!

Роҳатой МУЙДИНОВА.
Андижон вилояти, Қорасув шаҳри.

САНОҚЛИ ҚОЛГАНМИЗ

Иккинчи жаҳон урушининг I гуруҳ ногирониман. Ёшим 95 да. Кампирим ҳам ногирон. Биз Фарғона шаҳрининг Фрунзе массивида истиқомат қиламиз. Уйимиз 3-қаватда жойлашган. Икки ногироннинг ҳар куни учинчи қаватга тушиб-чиқишини тасаввур қилинг. Бунинг устига, уй совуқ, чор томони бетон. Ахир шаҳримизда қанчадан-қанча ғиштли уйлар бор.

Биз шаҳримиз катталарига бир неча марта учрашдик. Нафи бўлмаяпти.

Сизлардан илтимос, шаҳримиз раҳбарларига уруш қатнашчилари саноқли қолгани, уларнинг оғирини енгил қилиш савобли иш эканини эслатиб қўйсанглар. Зора уйимизни пастки қаватга жойлашган бирор ғиштли уйга алмаштириб беришса.

Юсуфжон АВДУЛЛАЕВ,
Фарғона вилояти.

ҚУВУР ЕТМАГАН ЭМИШ

Эл оғзида «Худо урганни пайғамбар ҳам ҳассаси билан туртиб кетаркан», деган ибора тез-тез ишлатилади. Мен бунга тўла амин бўлдим. Келинг яхшиси, бор гапни батафсилроқ ёзай.

Ҳозир туманимизда аҳолини табиий газ билан таъминлаш яхши йўлга қўйилган. Бу борада бизнинг жамоамизда ҳам анча ишларга қўл урилди-ю, аммо бошланган иш чала ташлаб кетилди. Масалан, қувур етмаганини баҳона қилиб, менинг ва қўшнимнинг уйига газ ўтказилмади. Хўжалик раҳбарига учрасак, аризамизга қўл қўйиб, керакли одамларга топшириқ беради. Бироқ эски тос эски ҳаммом. Буйруқ бажарилмаяпти. Бугина эмас, Кўрлар жамиятида туман ҳокими иштирокида йиғилиш бўлиб, ҳоким ногиронларга ёрдам қилиш, уларнинг чорва моллари учун ем-хашак ажратиш ҳақида кўрсатма берди. Биз жойларда Президентимиз фармонлари изчил бажарилаётганидан қувондик. Бироқ... Ем-хашак учун ёзган аризам ҳам инобатсиз қолиб кетмоқда.

Қианлбек ХУЖАНОВ,
Иштихон тумани, М. Жўраев номли жамоа хўжалиги.

ГУНГ ТЕЛЕФОН

1987 йил уйимизга телефон туширгандик. Ўшандаги хурсандчилигимизнинг чеки йўқ эди. Негаки вақти-бемаҳал телефон қилишга, кўп ҳолларда «тез ёрдам» чақиришга тўғри келарди. Беминнат ёрдамчи хизматидан мамнун эдик. Қувончимиз узоққа бормади. Шу йилнинг апрелидан бошлаб телефон умуман ишламаяпти.

Агар имкони бўлса, 34-17-48 рақамли телефонимизни мунтазам ишлашини таъминлашда ёрдам берсанглар. «Тез ёрдам» учун ҳадеб қўшниларни безовта қилишга ҳижолат бўлаяпмиз.

Темур ТЎЛАШЕВ,
Юнусобод тумани, Гиссар кўчаси, Тошкент шаҳри.

• *Соғлом авлод учун*

СУВГА ТАЪЗИМ

СУҲБАТДОШИМИЗ Матёқуб ҚЎШЖОНОВ ЎзФА мухбир аъзоси, филология фанлари доктори, профессор. Адабий танқидчи сифатида уни нафақат Ўзбекистону қардош республикаларда, балки узоқ хорижий ўлкаларда ҳам яхши билишади. Адабиёт ихлосмандлари, мутахассислар орасида баҳс-мунозараларга, шов-шувга сабаб бўлган асарлари оз эмас. Чунончи, «Абдулла Қаҳҳорнинг тасвирлаш санъати» (1966 й.), «Маҳорат сирлари» (1973 й.). «Маъно ва мезон» (1974 й.), «Айний бадииятининг эволюцияси» (1988 й.), «Қодирий эрксизлик қурбони» (1992 й.) китоблари таҳлилининг чуқурлиги билан ажралиб туради.

Ёзувчию танқидчилар, ноширу шоирлар уни «чуқур илм, ўткир дид соҳиби, таҳлил санъатининг устаси» (Одил Ёқубов) эканлигини таъкидлашади.

«Ўзбек халқининг маънавий дунёси, онги, тафаккурини ўзгартириш йўлида қалам тебратаётган бирор ижодкор унинг нигоҳидан четда қолмаган, адабиётимиз тараққиётига таъсир кўрсатган деярли барча асарлар хусусида ўз фикрини билдирган» (Норбой Худойберганов).

Дарҳақиқат, адабиётшунос Матёқуб Қўшжонов ўзбек мунаққидчилигида ўзига хос мактаб яратган устоз олимлардан. Унинг бевосита раҳбарлигида ўнлаб фан номзодлари, докторлари етишиб чиқди. Ҳозир домла пенсияда бўлишига қарамай, ижоддан бўшамаяпти. У бирор асарни таҳлил қилар экан, ҳамиша ўз ўқувчисига янги фикр айтишга интилади.

Умуман, ақлий меҳнат кишиларининг энг кам умр кўрувчилар эканлигини бот-бот эшитганмиз. Шундаймикин? Эътибор қилганмисиз, аксарият машҳур алломалар асосий касбларидан ташқари оммага номаълум ғайриоддий машғулотлар билан ҳам шуғулланишган. Масалан, Саъдий Шерозий қирқ йил ҳунар, илм ўрганган. Сўнгра яна шунча муддат сафарда юрган. Қирқ йил ҳунарининг мевасидан баҳраманд бўлиб, бадиий ижод билан шуғулланган, дейишади. Ёки Аҳмад Яссавийни олайлик. Пайғамбар ёшига етгач, тарки дунё қилган. Буни «берсанг еййман» деб ғорда ётиш эмас, балки барча дунёвий маишатлардан воз кечиб, фақирона тирикчилик қилиб, ижод этиш, яратиш деб тушунмоқ жоиз. Лекин биз биламизки, уларнинг ҳар иккиси ҳам 120 йилдан зиёд умргузаронлик қилишган. Баъзида ўйга толаман. Юқорида тилга олинган, иккинчи даражали ҳисобланган ўша ғайриоддий машғулотлар узоқ умр кўриш воситаси эмасмикин?

Бугунги суҳбатимиз мавзуи Матёқуб аканинг кўпчиликка номаълум бўлган ғайриоддий машғулоти хусусида.

ЭНГ СОВУҚ кунларда ва ҳатто, қаҳратон қишларда ҳам совуқ сувга чўмилганларни «морж» деб аташади. Улар, асосан, ёшлар ёки ўрта ёшли кишилар. Аммо...

Эрта баҳор эди. Ҳаво анча салқин. Одамлар ҳали қишки кийимларини ташлаганларича йўқ. Шундай кунларнинг бирида анҳор ёқалаб йўл олдим. «Ўзбекистон» кўчасига етмасдан анча берида, муздек сувда чўмилаётган одамларга кўзим тушди. Сесканиб кетдим. Яхдек сувда қандай чўмилишаркин?! Яқинроқ бордим. Бирининг чеҳраси таниш кўринди: наҳотки Қўшжонов? Йўғ-е, ахир у кишининг ёшлари 75 бўлса... Бу ёшда одам фақат иссиққа интилади... Аммо шу пайт шерикларидан бири «Матёқуб ака, вақт бўлди, кетамиз», деб қолди. Демак, ҳақиқатан ҳам Матёқуб Қўшжонов!

Орадан уч-тўрт кун ўтгач, олим билан суҳбатлашдим.

— Қачондан буён совуқ сувда чўмиласиз? Умуман, домла, «морж» бўлишга сизни нима мажбур қилган?

— Ҳаётда кўп қийинчиликлар кўрганман. Оғир даврларда (1938—42-йиллар) Чоржўй, Тошкент, Самарқандда ўқидим. Ўшанда эртамиз қандай бўлиши қоронғу эди. Кейин уруш бошланди. Тўрт йўл жангоҳларда юрдим. Ана шу машаққатли ҳаёт алғов-далғовлари беиз ўтмади. Сурункали бош оғриғига дучор бўлдим. Бу дард илмий-тадқиқот ишларни давом эттиришга имкон бермай қўйди. Дарддан фориғ бўлайин деб бормаган табибу дўхтир, қилмаган амалу дори-дармон қолмади. Ҳаммаси зое кетди. Салқин тушди дегунча, иссиқ кийинардим. Оёқдан ҳам қўш пайпоқ тушмасди.

1964 йилнинг февраль ойи эди. Анҳор ёқалаб ўтиб кетаётгандим. Шу ерда (ҳозирги «моржхона» атрофида) сув кийимида бир аёл газета ўқиб турарди. Кимлигини билишга ҳарчанд уринмай, иложи бўлмади. Аммо, танишга ўхшади. Кейин билсам, Тошкент университети физика-математика факультети декани Мақсуда Султонова экан. Синглиси билан ишлардим. Мақсуда кейинги пайтда тез чарчаб, терлаб, лоҳас бўлиб юраркан. Чўмилишнинг қандай аҳамияти борлигини сўрадим. У ях сувга туша бошлагандан сўнг енгил тортиб, дарддан халос бўлганлигини сўзлаб берди. Ана шу воқеа турткн бўлдию анҳорга келдим. Бу ерда кўп эмас, уч-тўрт нафар «морж» бор эди. Улар ҳам чўмилишни маслаҳат беришди. Сувга тушганимдан сўнг аста-секин дард чекина бошлади. Иш қобилиятим тикланди. Натижада... Ўттиздан зиёд китоб ёздим. Беш юзга яқин илмий, оммабоп мақола эълон қилдим. Ҳозир ҳам бундан 25 йил бурунгидай ишлаяпман.

— Совуқ сувнинг фазилати нимада?

— У бутун танани «силаб» дардни тортиб олади. Чўмилаётган пайтда киши ҳаёт ташвишларидан фориғ бўлади. Мен сизга айтсам, чўмилувчиларнинг ўзига хос кичик муҳити бор. Бу тоифа одамларни беғаразлик, самимийлик бирлаштириб туради. Ҳатто ярим йил, бир йил ҳар куни бирга чўмилишаверади. Лекин бир-бирларининг қаерда ишлашини, касбини, ҳатто, исмини ҳам билмаслиги мумкин.

— Гарчи табиблар танани ях сувда чиниқтириш саломатликни мустаҳкамлаши хусусида тавсия берсалар-да, бу усул халқимиз орасида одат тусига кирмаган. Шу боис одамлар унга ғайрича қарашади...

— Хоразмда ариқ қазиш одати бор. Болалигимда оёғи билан яхни тешиб лой отган, яланғоёқ ариқ тозалаган қазувчиларни кўп кузатганман. Жанггоҳларда баъзан қиш пайти ҳандақ (окоп)лар сувга тўлиб қоларди. Тиззадан сув кечиб ҳаракатланардик. Шунда мен муздек сувга кўникма ҳосил қилган бўлсам керак. Ҳа, ҳақиқатдан ҳам жамоа бўлиб чўмилиш ўзбекларда одатга айланмаган. Эсимда, 1965 йиллар эди. Айни қиш. Шу ерда беш-олти киши чўмилардик. Одамлар анҳорнинг нариги бетидан бизни кузатишар, бармоғини чаккасига тираб, «жиннилар» дегандек масхара қилишарди. Ўз навбатида биз ҳам шундай ишора билан жавоб берардик. Ҳали сувнинг каромати бор, дегандик. Бироқ унинг оҳанрабоси ҳам мавжудлигини кўпчилик билмаса керак. Ях сувда чўмилиб юрган одам бирор ерда сув кўриниб қолса, аввало, у чўмилишга ярайдими, йўқми шуни ўйлайди.

Бир куни қишлоғимга бордим. Ғарров ариқ тўлиб оқаётган экан. Рости, кундузи чўмилишга уялдим. Кечқурун ғира-ширада сувга тушдим. Кўприк унча узоқ эмасди. Ўтаётганлардан айримлари пайқашган экан, эрталаб қишлоқда «Ғарровда сув париси пайдо бўлибди», деган гап тарқалди.

— Ёш ўтган сари кўп юриш, умуман ҳаракатланиш малол келадиган бўлиб қолади, дейишади-ку?

— Ўзбекнинг «керакли тошнинг оғири йўқ», деган мақоли бор. Шу сингари бу ернинг гашти ҳар куни учта транспортга тушиб келиб-кетишга мажбур қилади. «Морж»лик худди гиёҳвандликка ўхшайди. Тортаверади. Илгари ўзим машина ҳайдардим. Ҳозир кўз хиралашиб қолди. Машинани бошқаролмайман. Лекин барибир келаяпман. Совуқ сувдан чиққанимдан сўнг руҳан енгиллашаман. Баъзан зўрға судралиб келиб, чопқиллаб кетган дамлар кўп бўлган. Ашула билмасам-да, ниманидир хиргойи қилиб қайтаман. Шундай кайфият пайдо бўлади одамда. Ва бу кайфият қайта-қайта бу даргоҳга етаклайверади. «Моржхона»дан уйга қайтганимдан сўнг яхши ухлайман. Юрак бенуқсон ишлайди. Ошқозон фаолияти кучайганини сезаман. Умуман, ўттиз икки мучамга совуқ сувдан фойда етаётганини аниқ биламан. Шу боис аввал қандай бўлса, ҳозир ҳам шундай улгураяпман.

— Анҳор суви Тошкентга етгунча, қанча-қанча аҳоли истиқомат жойларидан, дала-ҳовлилардан ўтади. Яқинида кўплаб корхоналар жойлашган. Улар ахлат, оқаваларини сувга ташлашлари эҳтимолдан ҳоли эмас. Бундан ташқари одамлар анҳор бўйида машиналарини ювайётганларини ҳам кўрганмиз...

— Ҳар гал шу ерга келганимда анҳорнинг қадрига етмаётганимиздан ўкинаман. Ҳеч бир шаҳарда бундай анҳор ҳам, сув ҳам йўқ. Ит ўлиги, ҳовлидан чиққан ахлатлар, шишалар оқиб ўтган пайтлар кўп бўлади. Бир вақтлар Лёша амаки деган шиша йиғувчи ҳар куни қопини тўлдириб кетишидан пивохўрларнинг, анҳор ёқасида дам олувчиларнинг сувга қанчалик беписанд қарашларини билиш қийин эмас.

Ота-боболаримиз сувни муқаддас билишган. Ёшлигимизда ариққа чўп ташлаш, кесак отиш, ювинди ағдариш, айниқса, тупуриш гуноҳи азимлигини кексалар бот-бот эслатишарди. Сувнинг ҳалол-ҳароми бўлмасди. Тўғри келган ариқчага нонни оқизоқ қилиб еб кетилаверарди. Кўкракни ерга қўйиб ўша сувдан ичардик. Урушдан кейинги йиллари ҳам эсимда. Тошкент маҳаллаларидаги ҳовлилардан сув ўтарди. Сув ўтмаган ҳовли ҳовли ҳисобланмасди. Унда сув қувурлари йўқ эди. Ҳамма шундан истеъмол қиларди.

Кейинги йигирма-ўттиз йилда сувнинг муқаддаслигини унутдик. Унга нисбатан диёнат йўқолди. Ҳозир ана шу диёнатни тиклайдиган замон келди. Халқимизда «сув етти юмаласа ҳалол», деган мақол бор. Бунинг том маъносидан кўра рамзийлиги кучли. Чунки буни сувнинг муқаддаслигига путур етказмаслик учун тўқилган нақл деб тушунмоқ жоиз. Унинг муқаддаслигига боғлиқ яна бир хусусияти бор. Офтоб тушган, оқаётган сувда зарарли микроблар узоқ яшолмайди. Шу боис сувга нисбатан менда катта ишонч бор. Бир куни катта йиғинда академик Абдуманноп Раҳимжонов «Қўшжоновни биз табиблар даволаёлмадик, аммо бу одам ўз дардига ўзи шифо топди», деганида у «морж»лигимдан хабари бор эди.

Аслида «морж»лар клубининг Тошкентнинг қоқ белида ташкил этилиши ва шаклланишида Шароф Рашидовнинг ҳиссаси катта бўлганди. Қишда, катта сувда ҳамма ҳам чўмилавермайди. Дард жонидан ўтган одамгина сўнгги илинж, умид билан бу ерга қадам босади, дастлаб ана шундайлардан 3-4 киши шаронт бўлмаса-да, машғулот ўтказардик. Ўзимиз кийиниб-ечиниш хонасини қуриб олдик. У пайтда дарахтлар ҳозиргидек баланд, қалин эмасди. Ҳукумат уйи кўриниб турарди. Тартиб посбонлари « бу ердан кўчинглар», деб туриб олишди. Шу пайтда жонимизга бир тасодифий воқеа аро кирди. Бир куни Степан Пагосович деган шеригимиз эрталаб чўмилаётганида Шароф ака шу ердан ўтиб қолибдилар. Аввалига бироз тўхтаб, ҳайратланиб машғулотнинг сабабини суриштирибдилар. Гап орасида Степан ҳам «морж»ларнинг бадарға қилинаётганини сўзлабди. «Сизларга ҳеч ким тегмайди, бемалол чўмилаверинглар», деб кетибди у киши. Бироз фурсатдан сўнг Шароф аканинг топшириғи билан «морж»лар уйи қурилди. Иморат битгач, клубнинг очилиш маросимида Шароф ака ҳам қатнашдилар.

— «Морж»лар машғулот ўтказаётган жойда анча одамга кўзим тушди. Бу бирор ташкилотми ёки хоҳлаган одам бориб чўмилаверадими?

— Бу ихтиёрий жамоат ташкилоти. Лекин бу даргоҳга эътибор кам. Ҳозир клубнинг беш юзга яқин аъзоси бор. Жой тиғизлик қилаяпти. Қанча одамлар бу масканга келиб, саломатликларини мустаҳкамлашади. Бюллитень қилишмайди. Бу ҳам давлатга, ҳам корхонага фойда эмасми? Қанийди, «морж»лар клубини бирор вазирликми ёки йирик корхонами ҳомийликка олса, қувватлаб турса. Ҳозир ташкилот Жўрабой Файзиев, Павел Саркисов, Файзулла Раҳматуллаев сингари фидойи инсонларнинг кўмаги туфайли яшаб турибди. Мабодо бу ишга ҳукумат йўли билан ҳам ёрдам қилинса, одамлар орасида ташвиқот юритилса, фойдадан ҳоли бўлмасди.

Йил бошида Ўзбекистон Президентининг Фармони билан «Соғлом авлод учун» ордени таъсис этилди. Одатда, орден ва медаллар ҳарбийларга, хусусан генералларга беришдан бошланарди. Бизда эса ана шу орден соғлом авлодни туғиб, тарбиялаб, вояга етказган оналарга беришдан бошлангани хайрли иш бўлди. Бу ҳам бўлса, мустақиллик шарофати. Соғлом авлодгина келажакнинг ҳақиқий эгаси бўлади. Бунга «морж»лар клубига ўхшаш соғломлаштириш масканларини кўпайтириш, мавжудларини қўллаш туфайли ҳам эришиш мумкин.

Тиббиёт даҳоси Гиппократ инсон танасининг тўртдан бир бўлаги сув (намлик)дан иборатлигини таъкидлаб, бирор аъзонинг оғриши кўпроқ ана шу мувозанатнинг ўзгаришидан дейди. Танани ях сувда чиниқтириш эвазига ниҳоят соғлом, унча-мунчага дард юқмайдиган қилиш имконини бой бермасликни тавсия этади. Бунга ҳар ким амал қилса нафақат ўзига, оиласига, балки жамиятга ҳам фойдаси тегади.

Исматилла ТОШЕВ суҳбатлашди.
«Халқ сўзи»нинг махсус мухбири.

• *Бобур таваллудининг 510 йиллигига*

«Рубъи маскунда Самарқандча латиф шаҳар камроқдур»

Самарқанднинг ажойиб табиати, бу ерда яшовчи кишиларининг хушхулқи, фазилатлари, довруғи етти иқлимга машҳур қадамжолари ўнлаб, юзлаб аллома ва шоирларга илҳом бағишлаб, уларнинг турли асарлар битишига туртки берган.

Бу йил таваллудига 510 йил тўлган давлат арбоби, олим, шоир ва сайёҳ Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳам Самарқанддан илҳом олган ана шундай адиблар қаторида туради. Аслида бу қадимий шаҳар Бобур учун отасининг киндик қони тўкилган жой ҳисобланади. Чунки унинг отаси Умар Шайх Мирзо (Султон Абу Саид Мирзонинг тўртинчи ўғли) 1455 йилда Самарқандда дунёга келган.

Эҳтимол, шунинг учун бўлса керак, Бобурнинг бу шаҳарга нисбатан меҳру муҳаббати ўзгача бўлган. Заҳириддин Муҳаммад Самарқандга бир неча марта келган. Илк бор 5 ёшида, яъни 1488 йилда катта амакиси Султон Аҳмад Мирзо уйланганда, тўйда иштирок этган. Сўнгра 1496, 1500, 1511 йилларда ҳам Самарқандда бўлиб, оз муддат ҳукмронлик қилади. Шу сабабли Бобур умрининг бир қисми бу шаҳар билан боғлиқдир.

Кейинчалик, тақдир уни олис юртларга олиб кетганда ҳам Самарқанд хаёли бутун умри давомида йўлдоши эди. Шунинг учун бўлса керак, «Бобурнома»да бу шаҳар тавсифига кенг ўрин ажратилган.

Улуғ шоир таваллудининг 510 йиллиги нишонланаётган кунларда Самарқанд олий ўқув юртларида, маданият уйларию, барча шаҳар ва туманларда ўтказилган кечалар, анжуманларда булар ҳақда батафсил сўз юритилди.

Бобур ўша даврдаги Самарқанд ва унинг атрофидаги мавзелар ҳақида ёзар экан, келгуси авлодларга ҳам қимматли тарихий-илмий маълумотларни қолдирган. Масалан, шаҳар ҳақида айта туриб, унинг ўзига хос хусусиятларини алоҳида таъкидлайди: «Самарқанд шаҳри ажаб ораста шаҳардур, бу шаҳарда бир хусусият борким, ўзга кам шаҳарда андоқ бўлгай: ҳар ҳирфагарнинг (ҳунарманднинг) бир бошқа бозори бор, бир-бирларига махлут (аралаш) эмастур, тавф (ажойиб) расмдур. Хуб нонволиқлари ва ошпазлиқлари бор. Оламда яхши қоғоз Самарқандин чиқар...

Самарқанднинг яна бир матон қирмизи маҳмал (қизил бахмал) дурким, атроф ва жавонибқа элтарлар».

Самарқандликлар улуғ аллома ва саркарда хотирасини бугун ҳам алоҳида эъзоз билан ёд этишмоқда.

Ҳозирги пайтда вилоятдаги шаҳар ва туман марказларида унинг исми билан аталувчи кўчаларнинг пайдо бўлиши, бир неча жамоа хўжаликларига Бобур номи берилиши ҳам ана шу эҳтиромнинг нақадар самимий эканлигидан дарак бериб турибди.

М. МУҚИМОВ.
«Халқ сўзи» мухбири.

НАВОИЙ ФРАНЦУЗЧА ГАПИРАДИ

Франсуа Шатто — Франциянинг таниқли театр ва кино актёрларидан бири. Страссбург театр институтида ўқиган. Париж, Португалия, Германия, Италия, Швейцария, Марокаш, Югославия сингари ўнлаб давлатларнинг 30 дан ортиқ театрларида ишлаган. Ҳозир Франция актёрлар уюшмасининг аъзоси. Айни кунларда у Аброр Ҳидоятов номидаги театрда Алишер Навоийнинг «Садди Искандарий» асари (Шуҳрат Ризаев сценарийси) асосида саҳналаштирилган «Искандар» драмасида бош ролни ижро этмоқда.

— Жаноб Шатто, сиз жаҳонгашта санъаткор бўлсангиз-да, Тошкентга ташрифингиз, айниқса, ўзбекча спектаклда роль ўйнашингиз санъат ихлосмандлари учун кутилмаган воқеа. Нима учун Аброр Ҳидоятов номидаги театрни танладингиз?

— Францияда «Жаҳон маданиятини ўрганиш» ва «Темурийлар меросини ўрганиш» ассоциациялари бор. Бу ташкилотлар раҳбарлари Ўзбекистонда кўп бўлишади. Ўтган йили улар Тошкентга келган вақтларида Аброр Ҳидоятов номидаги театрнинг бош режиссёри Баҳодир Йўлдошев билан ўзаро ҳамкорлик қилишга келишишган эди. Бу ҳамкорликни амалга ошириш ниятида дастлаб менга Тошкентга боришни таклиф этишди. Таклифларини бажонидил қабул қилдим.

— Навоий, унинг дунёга ва шахсга муносабати, асардаги фалсафа, тил мураккаблиги, миллий хусусиятларни, асар руҳини англаш сизни қийнаб қўймадими?

— Мактабда ҳам, театр институтида ҳам бизга шарқ адабиёти ҳақида таълим беришмаган. Дунёнинг жуда кўп мамлакатларидаги театрларда юзлаб образлар яратган бўлсам-да, Искандар роли менинг ҳаётимдаги энг мураккаб, заҳматли меҳнат бўлди. Театр раҳбарияти, актёрлари кўмагида бир неча кун Навоийнинг ким эканини билиш, унинг фалсафаси билан танишиш, асарлари руҳини қалбимга сингдиришга ҳаракат қилдим. Навоий музейида бўлдим, қўлёзмалар билан танишдим, шоирнинг ўз қўли билан чизган расмини томоша қилдим, тушунмасам-да, асарларини кўп варақладим. Шундан сўнг менда маълум тасаввур ҳосил бўлди

— Ўзбек театр мактаби билан француз театр мактаби ўртасида қандай фарқлар бор, деб ўйлайсиз?

— Тошкентга келган куним театр остонасига қадам қўйишим билан ўзимни қандайдир муқаддас даргоҳга киргандек ҳис қилдим. Мен бундай ҳолатни Югославияда ҳам, Марокашда ҳам, Швейцарияда ҳам ҳис қилмаганман. Мана шу руҳий ҳолатнинг ўзиёқ ўзбек театр мактабининг қай даражада юксаклигини кўрсатадиган далил деб ўйлайман.

— Юртимиз қандай таассурот қолдирди?

— Ўзбекистонга биринчи бор келишим. Бир сўз билан айтишим мумкинки, мен мўъжизалар юртини кашф этдим.

— Қандай орзуларингиз, режаларингиз бор?

— 1996 йилгача турли мамлакатларнинг театрларида роль ижро этишга шартномалар тузиб қўйганман. Лекин Ўзбекистонга келиб, менда бир қатор орзулар туғилди. Юртингиз улуғ мутафаккирлар, тенгсиз даҳолар, мислсиз тафаккур соҳиблари макони экан. Таклиф қилишса, Амир Темурни, Улуғбекни ва бошқа улуғларнинг ролларини ижро этардим.

Дилшод ҚАЮМОВ.
(ЎзА).

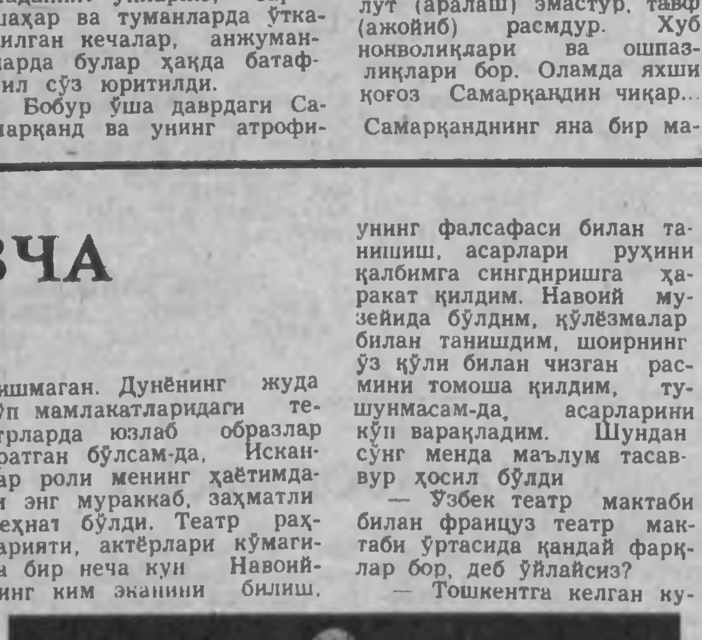

Франсуа Шатто Навоий ролида.

Спорт *Спорт*

САДОҚАТЛАРИ УЧУН ТАҚДИРЛАНИШДИ

ФУТБОЛ бўйича Ҳамид Раҳматуллаев хотирасига бағишланган турнир ниҳоясига етди.

Бу турнир ўн бешинчи марта ўтказилди. Ўтган йиллар мобайнида турнир «анъанавий» деб юритилган бўлса, бу йил у «халқаро» мақомини эгаллади. Чунки Россия ва Қозоғистон ёш футболчилари бу сафар мустақил давлатлар вакиллари сифатида иштирок этишди. Магнитогорск шаҳрининг «Магнит» жамоаси ушбу хотира турнирининг барчасида узлуксиз қатнашиб келаётганлиги учун ҳомийларнинг махсус мукофоти билан тақдирланди. Бу йил улар «Пахтакор» футбол мактабининг биринчи жамоасидан сўнг иккинчи ўринни эгаллашди. Ушбу жамоалар ўртасидаги ҳал қилувчи ўйинда «Пахтакор»чилар 4:3 ҳисобида ғалаба қозонишди. Тўпурар Аббос Аҳмадхўжаев турнирнинг энг яхши ўйинчиси деб топилди.

АЪЗАМОВ ХОТИРАСИГА БАҒИШЛАНДИ

Ўзбекистоннинг биринчи гроссмейстери Георгий Аъзамов хотирасига бағишланган турнир бу йил олтинчи марта ўтказилди (ҳар доимгидек турнирнинг бош ҳакамн биринчи гроссмейстернинг укаси Валерий Аъзамов бўлди). Унда олти спорт устаси ва саккиз спорт усталигига номзод қатнашди.

Турнирда янгийўллик Владимир Егин, ғолиб бўлиб чиқди. Беллашувга Гулистон шаҳар солиқ инспекцияси, «Наби» даллоллик фирмаси, «Агросервис» ва «Нурали» кичик корхоналари ҳомийлик қилишди.

СИРДАРЁЛИКЛАР ҒАЛАБАСИ

ҚЎЛ тўпи бўйича аёллар ўртасида Ўзбекистон чемпионати якунланди. Унда Сирдарё шаҳри жамоаси чемпионликни қўлга киритди.

КУТИЛГАН НАТИЖА

ПОЙТАХТДА бўлиб ўтган бадиий гимнастикачилар шахсий биринчилиги якунланди. Мусобақада Тошкент, Самарқанд, Нукус ва Бухоро спортчилари тўрт услуб бўйича ғолиблик учун беллашдилар. Тошкентлик Татьяна Маликова асосий рақиби Елена Кравцовани фақат охирги куни ортда қолдириб, ғолиб чиқди. У жами 38,45 балл тўплади.

Р. ЖУМАЕВ.

Ўзбекистон Республикаси машина ва жиҳозларнинг техник ҳолатини назорат қилиш бўйича Давлат бош инспекцияси жамоаси Самарқанд вилоят давлат техника назорати инспекцияси бош ҳисобчиси **Хушвақт ҚУРБОНОВ**нинг бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик изҳор қилади.

Тошкент педиатрия тиббиёт институти жамоаси 1-болалар касалликлари кафедрасининг доценти **Абдулла АБДУАЗИМОВ**нинг вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилади.

29-хўжаликлараро автокорхона раҳбарияти касаба уюшмаси ташкилоти корхона раҳбари ўринбосари Саидкамол Ғуломовга падари бузруквори давлат аҳамиятидаги пенсионер **Турсунхўжа ҒУЛОМОВ**нинг вафот этгани муносабати билан таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги жамоаси Насос станцияси бош бошқармаси бошлиғи Ҳ. Андаевга онаси **Матлабхон АНДАЕВА**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади

Тошкент Давлат университети маъмурияти ва математика факультети жамоаси алгебра ва сонлар назарияси кафедрасининг мудири, Ўзбекистон Фанлар академияси мухбир-аъзоси, профессор Жаввод Ҳожиевга онаси **Ҳамида ХОЛМУҲАМЕДОВА**нинг вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Абу Райҳон Беруний номидаги Тошкент давлат техника университети жамоаси «Физика» кафедрасининг профессори, физика-математика фанлари доктори **Нурилло АБДУЛЛАЕВ**нинг вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилади

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖУРАБОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Мирзакмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Сандаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — Ҳ. Сатторов, навбатчи — Г. Эшмуродов.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 0001. Буюртма Г—599. 97346 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2. Босишга топшириш вақти — 21.00 Босишга топширилди 23.00.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6